

Meri-Toppilan rantareitin luonto- ja maisemaselvitys

22.11.2025 (päivitetty 29.1.2026)

Kansikuva: Näkymä Meri-Toppilan puistosta Toppilansalmeen

TIIVISTELMÄ

Meri-Toppilan luonto- ja maisemaselvitys on maankäytön suunnittelun perusselvitys, joka on laadittu lähtötiedoksi asemakaavamuutosta varten. Selvitys perustuu maastokäynteihin ja lähtötietoihin. Luonto- ja maisemaselvityksen tavoitteena on tunnistaa ja kuvata alueen luonto- ja maisema-arvot ja esittää suositukset alueen maankäytön suunnittelulle. Selvityksestä on laadittu raportti sekä tuloksia esittelevät karttaliitteet.

Maisemaselvityksessä on kuvattu alueen kehitys ja maankäytön nykytilanne, maisemarakenne ja maisemakuva sekä muut suunnittelussa huomioitavat kohteet. Luontoselvityksessä on kartoitettu maastossa alueen luontotyytit ja kasvillisuus, joista jälkimmäinen koski huomionarvoisten putkilokasvien ohella myös alueen kääväksilajistoa sekä vieraslajeja. Lisäksi selvitysalueella toteutettiin pesimälinnustokartoitus sekä lepakoihin ja viitasammakkoon ja näille soveltuviin elinympäristökuvioihin kohdistuneet selvitykset. Selvityksessä on huomioitu liittyminen ympäröiviin alueisiin sekä ekologiset yhteydet laajempaan viheralueverkostoon.

Meri-Toppilan rantareitin laajasti ihmisvaikutteinen selvitysalue lukeutuu pääosin ns. tavanomaiseen luontoon. Selvitysalueelle ei kohteella tehtyjen maastohavaintojen perusteella sijoitu lainsäädännöllä turvattuja tai erityisen tärkeitä kohteita. Selvitysalueen etelälaidan uhanalaisasemaltaan vaarantuneisiin (VU) kosteisiin runsasravinteisiin lehtoihin sisältyvä metsäkuvio, jolla kasvaa Pohjois-Pohjanmaalla rauhoitettua lehtopalsamia, lukeutuu luonnon monimuotoisuutta turvaaviin kohteisiin (lk 3). Rauhoitettuja lajeja (LSL 69, 70 ja 74 §) koskeva hävittämiskielto tulee kuitenkin huomioida kaavasuunnitelmassa. Hävittämiskiellosta poiketen (LSL 82 § yleispoikkeus) aluetta saa käyttää maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan, mutta tällöin on vältettävä vahingoittamista rauhoitettuja lajeja, jos niiden turvaaminen on ilman merkittäviä lisäkustannuksia toteutettavissa. Samaan luokkaan (lk 3) luetaan kuuluvaksi myös monimuotoisen rantalintuyhdyskunnan pesimäpaikkana tunnistettu läjityskukkula. Kukkulan pesimälinnustoon lukeutuvat mm. kalatiira ja lapintiira, jotka sisältyvät huomionarvoisiin lintulajeihin. Selvitysalueen luonnon monimuotoisuutta tukeviksi (lk 4) luetaan alueen eteläosan kääväksilajistoltaan huomionarvoinen tuoreisiin keskirasvinteisiin lehtoihin (VU) luokiteltava metsäkuvio sekä alueen läpi kulkeva vesiuoma. Vesiuoman huomionarvoiseen kasvilajistoon lukeutuvat mm. silmälläpidettäväksi luokiteltu ja vain Oulun seudulla esiintyvä sammakonleinikki. Selvitysalueella ei kohdennetuilla kartoituskäynneillä havaittu lepakoita tai viitasammakoita.

Meri-Toppilan rantareitin Toppilan satamasta pohjoisen suuntaan lehtokuvion poikki kulkeva rantareitin linjaus esitetään toteutettavaksi nykyisin lehtoalueen läpi kulkevan puistopolun linjauksen mukaisesti siten, että linjan itä- ja länsipuolelle sijoittuva lehtokuvio rajataan vaikutusalueen ulkopuolelle. Rantareitin toteuttamisen vaatimat melua tai muuta häiriötä aiheuttavat toimet tulee rajoittaa rantalinnuston pesimäkauden ulkopuolelle.

Viheralueet, merkittävä puusto ja niittykeskittymät sekä niihin liittyvät virkistysreitit suositellaan säilytettävän osana viheralueverkostoa ja aluetta kehitettävän virkistysalueena. Alueella havaitut vieraslajit suositellaan poistettavaksi. Kohteen läheisyydessä ei ole Natura 2000-alueita. Selvitysalue on maakunnallisesti ja valtakunnallisesti tärkeiden linnustoalueiden MAALI ja FINIBA tuntumassa. Alueella ei esiinny luonnonsuojelulain, metsälain tai vesilain mukaisia kohteita.

Luonto- ja maisemaselvityksen laatimisesta on vastannut A-Insinöörit Suunnittelu Oy. Kasvillisuus- ja luontotyyppi-inventoinnit sekä lepakkokartoituksen toteuttivat FT Lauralotta Muurinen ja FM Joel Nyberg sekä FT Panu Välimäki Albus Luontopalvelut Oy:stä, linnusto- ja viitasammakkoselvityksen toteutti FT Esa Aalto Aallokas Oy:stä. A-Insinöörit Suunnittelu Oy:ssä maisemaselvityksen toteutti hortonomi (AMK) Jonna Varrio, joka toimi työssä projektipäällikkönä. Työn tilaaja ja yhteyshenkilö on maisema-arkkitehti Johanna Jylhä Oulun kaupungin kaavoituksesta.

Sisällys

TIIVISTELMÄ.....	1
1 TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT.....	4
2 MAISEMASELVITYS.....	5
2.1 Maisemarakenne.....	5
2.2 Maiseman kehitys.....	5
2.3 Maisemakuva ja nykyinen käyttö.....	7
2.4 Maiseman vahvuudet ja heikkoudet.....	11
2.5 Suojelu- ja arvokohteet.....	15
3 LUONTOSELVITYS.....	18
3.1 Luontotyypit ja kasvillisuus.....	19
3.1.1 Kosteat runsasravinteiset lehdot.....	20
3.1.2 Lehtomaiset kankaat / Tuoreet keskiravinteiset lehdot.....	22
3.1.3 Muut ympäristöt.....	23
3.1.4 Lakikohteet.....	24
3.1.5 Huomionarvoinen putkilokasvilajisto.....	24
3.1.6 Kääväkkäät.....	27
3.1.7 Vieraslajit ja puutarhakarkulaiset.....	29
3.2 Direktiivilajit.....	31
3.2.1 Viitasammakot.....	31
3.2.2 Lepakot.....	31
3.2.3 Muut luontodirektiivilajit.....	32
3.3 Pesimälinnusto.....	33
4 MAANKÄYTÖN SUOSITUKSET.....	36
4.1 Perusteet.....	36
4.2 Johtopäätökset.....	37
LÄHTEET.....	41
LIITTEET.....	42

1 TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT

Oulun kaupunki suunnittelee asemakaavan muutosta Toppilan kaupunginosan rantavyöhykkeelle (Meri-Toppilan rantareitti, 564-2471). Tavoitteena on osoittaa aluevaraus rantareitille Suolamännnytien ja Merivirrantien väliselle alueelle. Kyseinen rantareitti on osa suunniteltua pohjoista rantareittiä, mikä sisältyy Oulun keskustan ja Virpiniemen välille suunniteltavana olevaan pyöräily- ja virkistysreittikokonaisuuteen (Meri-Toppilan rantareitti OAS).

Luonto- ja maisemaselvitys perustuu alueelle tehtyihin maastokäynteihin ja vuonna 2011 ja 2020 tehtyihin luonto- ja maisemaselvityksiin (Ranta-Toppilan luontoselvitys, Pöyry, Mannisenjojanpuisto kevyt maisemaselvitys ja luontoselvitys, Ramboll).

Selvitysalue sijoittuu asemakaavoitetulle alueelle Toppilan kaupunginosaan ja rajautuu pohjoispuolelta Taskilan kaupunginosaan, itäosastaan Mannisenjojanpuistoon ja eteläpuolella Ranta-Toppilan Merivirrantien vieressä sijaitsevaan pienvenesatamaan ja asuinalueeseen. Länsipuolella selvitysalue rajautuu puistoalueeseen. Selvitysalue sijaitsee aivan Toppilansalmen tuntumassa (kartta 1) ja aluetta halkoo tiivs polkujen ja puistokäytävien verkko ja alueelle on ominaista laajat avoimet viheralueet. Selvitysalueelle sijoittuu mm. koirapuisto ja frisbeegolfrata. Selvitysalueen pinta-ala on noin 8,5 hehtaaria.

Selvitystyössä on hyödynnetty alueen vanhoja karttoja ja ilmakuvia. Lisäksi on huomioitu Uuden Oulun yleiskaava sekä Oulun viherrakenneselvitys ja yleissuunnitelma VISU, joka on valmistunut v. 2025. Luontoselvityksen täydentävänä aineistona on käytetty lajitietokeskuksen lajihavaintoja.

Kartta 1. Selvitysalueen rajausta punaisella katkoviivalla maastokartalla. (MML 2024).

2 MAISEMASELVITYS

Maisemaselvitys pohjautuu alueelle tehtyyn maastokäyntiin (1.7.2025) ja aikaisemmin tehtyihin luonto- ja maisemaselvityksiin. Lisäksi on huomioitu Uuden Oulun yleiskaava sekä Oulun viherrakenneselvitys ja yleissuunnitelma VISU.

2.1 Maisemarakenne

Selvitysalueen korkeustasot vaihtelevat merkittävästi välillä +1,3–12,9 m mpy. Tämän voi havaita rinnevarjostuskartalla kartalla 2. Selvitysalueen pohjoispuolella virtaa Mannisenoja, joka yhtyy selvitysalueen täyttömäkien välistä virtaavaan vesiuomaan. Selvitysalueen kallioperä on siltti- ja savikiveä. Maaperä muodostuu kokonaan täyttömaista (kartta 3).

Kartta 2. Rinnevarjostuskuvassa näkyvät Meri-Toppilan puistoalueiden korkeusvaihtelut. (Paikkatietoikkuna 2025)

Kartta 3. Maaperäkartta. (Paikkatietoikkuna 2025)

2.2 Maiseman kehitys

Selvitysalue on rakennettu entiselle merenpohjalle ja se on säilynyt pinnanmuodoiltaan tasaisena aina 1980-luvulle saakka. 1990-luvulla selvitysalue ja sen ympäristöä on alettu muotoilla täyttömailla. Selvitysalueen koillisosaa halkova vesiuoma on peruja Toppilan tehtaiden toiminnasta (kartta 4). Selvitysalueen maatäytöt sijoittuvat osin vesiuoman sivuille. Vesiuoma kerää osin selvitysalueella muodostuvia hulevesiä ja purkaa ne mereen.

Selvitysalue on sijainnut entisten peltojen ja meren välissä vuoden 1953 peruskartalla (kartta 4). Samaisella kartalla on vielä nähtävissä myös Toppilan tehtaat ja sinne johtava rautatie sekä laaja varastoalue selvitysalueen eteläosassa. Rata on merkitty vielä vuoden 1989 peruskartalle yksiraiteisena ratana (kartta 5). Samassa kartassa selvitysalueen keskelle on merkitty vesialue, joka on havaittavissa myös vuoden 1980 ilmakuvassa (kartta 6), mutta 1990-luvulle tultaessa kyseinen vesialue on jäänyt maatäyttöjen alle (kartta 7). Vuoden 1980 ilmakuvassa (kuva 6) Toppilan tehdasrakennukset näkyvät kuvassa oikealla ja

selvitysalueen ympäristö on vielä tasaista. Selvitysalueen länsiosan halkoo vielä pohjois-eteläsuuntainen uoma. 1990-luvulle tultaessa entiset pellot ovat vaihettuneet sekapuumetsiksi ja alueen maatäyttöä on alettu tehdä laajemmin. Osa Toppilan tehdasrakennuksista on purettu. Alueen lähiympäristö on laajentunut asuntoalueilla. Vuoden 2024 ilmakuvassa (kartta 8) nähdään, että selvitysalueen itäpuolelle sijoittuvat asuinalueet ovat täydennysrakentuneet edelleen ja sekä selvitysalue että sitä ympäröivät puistoalueet ovat rakentuneet kaupunkipuistomaisiksi ja otettu laajempaan virkistyskäyttöön. Selvitysalueen avoimet niityt ja puustoiset alueet erottuvat. Lounaisnurkkaan selvitysaluetta on rakentunut maakumpare.

Kartta 4. Selvitysalue vuoden 1953 peruskartalla. (Vanhat kartat-verkkopalvelu)

Kartta 5. Selvitysalue vuoden 1989 peruskartalla. (Vanhat kartat-verkkopalvelu)

Kartta 6. Ilmakuva 1980. (Karttatie Oulu)

Kartta 7. Ilmakuva 1990. (Karttatie Oulu)

Kartta 8. Ilmakuva 2024. (Karttatie Oulu)

2.3 Maisemakuva ja nykyinen käyttö

Selvitysalueen maiseman nykytila on esitetty liitteessä 1. Alue muodostuu laajoista avoimista viheralueista (kuva 1), joita halkoo mittava polkujen verkosto, osa väylistä on leveämpiä ja rakennettuja ja osa käyttäjien toimesta muotoutuneita polkuja (kuva 2). Selvitysalueelle sijoittuu koira-aitaus. Koira-aitaukselle johtaa luokan 2 kunnossapidossa oleva pyörätie (Karttatie Oulu), muut kivituhkapintaiset puistokäytävät selvitysalueella eivät ole talvikunnossapidettavia. Selvitysalueelle sijoittuu osa Meri-Toppilan puiston 18-väyläisestä frisbeegolfradasta, sen heittopisteistä ja rakenteista (kuva 1). Näiden ratojen hoitoluokka on A2 käyttöniitty ja ne niitetään kaksi kertaa kasvukaudessa kesäkuussa ja elo-syyskuussa. Selvitysalueen muut viheralueet kuuluvat A3a luokan maisemaniittiyihin ja ne niitetään kerran kasvukaudessa elo-syyskuussa. Puistoalue on suosittu lähivirkistysalue ja ainakin osa alueista on kovalla käytöllä (kuva 3). Maisemaselvityksen maastokäynnin aikaan alueella oli useampia frisbeegolfaajia, koira-aitauksen käyttäjiä, alueen läpi kulkevia pyöräilijöitä ja muita alueella liikkuvia.

Kuva 1. Frisbeegolfradan heittopaikka mäen päällä ja puistolle tyypillistä avointa niittymaisemaa.

Kuva 2. Ihmiskäytön jälkiä maastossa.

Kuva 3. Osassa puistoaluetta toimintojen sijainti puuston lähellä aiheuttaa juuristoalueen kulumista.

Selvitysalueen vesiuoman ylittää yksi puurakenteinen silta (kuva 4). Toinen vesiuoman ylityksistä tapahtuu pengerrerettyä puistokäytävää pitkin, jonka ali vesi virtaa rummun läpi. Käytävän reunoilla on kulkua ohjaavat puukaiteet (kuva 5). Silmämääräisesti puukaiteissa näkyy ajan kuluminen ja ne ovat paikoin myös notkollaan. Selvitysalueelle on lisäksi sijoitettu kolme kahden puupenkin ryhmää (kuva 6). Puurakenteita ei tarkemmin kuntokartoitettu tässä selvityksessä.

Kuva 4. Selvitysalueen puusilta.

Kuva 5. Selvitysalueella käytävä rakenteen alittava uoma ja rumpu, jonka läpi vesi virtaa. Käytävän reunoilla on kulkua ohjaavat puukaiteet.

Kuva 6. Selvitysalueella sijaitsee muutamia puupenkkiryhmiä roska-astioineen.

Selvitysalueella sijaitsee törmäpääskyn pesimispaikka (kuva 7). Maavalli on ihmisen rakentama.

Kuva 7. Selvitysalueella sijaitseva törmäpääskyn pesimispaikka.

Selvitysalueen lounasnurkassa on alueelle vuoden 2022 jälkeen rakennettu maakumpare, joka erottuu maisemassa selkeästi. Maakumpareeseen on käytetty Ranta-Toppilan kaava-alueen (asuinalue) kunnostuksessa poistettuja lievästi pilaantuneita maa-aineksia. Maakumpareessa on hyödynnetty vain maa-aineksia, joissa haitta-aineiden pitoisuus alittaa ylemmän ohjearvotason. Kumpareen luiskien muotoiluun on käytetty tiivistyskerroksen (OPA-sakka) alapuolelle pilaantumattomia massoja. Maakumpareen pinnan muotoilussa tiivistyskerroksen yläpuolella on käytetty vain pilaantumattomia massoja (Ranta-Toppilan kaivumaiden hyödyntäminen puistorakentamisessa ja toiminnanaloittamislupa, AVI 2016). Kuvasta 8 voidaan havaita, että maakumpareen kasvillisuus on niukkaa verrattuna muuhun puistoalueeseen, jossa monin paikoin niittykasvillisuus oli maastokäynnin aikaan korkeahkoa ja runsasta.

Maakumpare toimii nykyisellään lintujen pesimäpaikkana. Siitä merkinä oli kuvassa 8 näkyvä kyltti, jolla ohjataan käyttäjiä välttämään kumpareella kävelyä lintujen pesimäaikaan. Pesivien lintujen läsnäolo kävi selväksi myös maastokäynnillä; maakumparetta kiertäessä linnut tekivät useita syöksylentoja ja yksi linnuista yritti saada selvittäjän huomion puistokäytävällä, jotta "häirikkö" siirtyisi kauemmaksi pesäpaikasta.

Kuva 8. Selvitysalueella sijaitseva lintujen pesimispaikaksi kehittynyt täyttömaista rakennettu maakumpare. Oikealla merinäkymä.

Selvitysalueen hoidetuilla avoimilla niittyalueilla ja käytävien varrella puusto koostuu pääasiassa istutetuista havu- ja lehtipuista. Selvitysalueen läpi kulkevan vesiuoman varrella puusto on luonnonmukaisempaa. Puusto muodostaa selkeitä ryhmiä ja ne luovat alueelle ilmettä. Puusto sijoittuu niittyalueilla suurelta osin alueen läpi kulkevien käytävien varrelle ja niiden läheisyyteen. Puusto rytmittää ja ohjaa alueella kulkijaa (kuvat 9 ja 10) ja puut muodostavat rajapintoja ja seinämiä alueiden välille (kuva 11 ja 12).

Kuva 9. Selvitysalueella puusto on monipuolista havu- ja lehtipuuta. Puustoiset kohdat ja korkeat mäet peittävät taakseen uusia avautuvia näkymiä.

Kuva 10. Selvitysalueen puustoiset alueet sijoittuvat usein käytävien varsille ja ohjaavat selkeästi kulkua.

Kuva 11. Selvitysalueen puuryhmät rajaavana elementtinä. Mäntyjen takana avointa niittyä.

Kuva 12. Kuvassa selvitysalueen pohjoispuolella oleva puustoinen selänne, jonka taakse peittyvät hyvin Taskilan jätevedenpuhdistamon rakenteet.

Puustoiset alueet luovat selvitysalueelle puoliavoimia ja suljettuja tiloja laajojen avointen tilojen lomaan (kuva 13).

Kuva 13. Lähellä vesiuomaa olevassa metsässä sijaitsee yksi frisbeegolfkoreista. Metsä muodostaa paikoin suljetun tilan. Kuvassa etualla metsässä olevia graniittikivikasoja. Alueen käyttö on havaittavissa metsänpohjan kulumisena.

2.4 Maiseman vahvuudet ja heikkoudet

Selvitysalueen ja sen lähiympäristön kumpuileva maasto sekä vehreät, avoimet ja laajat kukkivat niityt, joita puusto rytmittää, luovat miellyttäviä näkymiä lähes joka suuntaan selvitysalueella (kuva 14). Selvitysalueen itäpuoleisella osalla ei ole suoria näkymiä merelle, maaston ja puuston peittäessä näkymät. Mäen päällä (kuva 15) on kuitenkin kohta, josta

voi havaita aavistuksen merestä puusillan vieressä kasvavien koivujen takaa. Tässä kohdassa puistoa voisi olla kehitettävän näkymän alue. Selvitysalueen länsipuolella avautuu näkymä kauas merelle (kuva 16). Osa maastoon muotoilluista kumpareista kuitenkin myös peittävät näkymiä, mutta toisaalta ne muodostavat yhdessä näkymistä mielenkiintoisen ja vaihtelevan.

Kuva 14. Selvitysalueen ja sen lähiympäristön kumpuileva maasto, vehreät ja avoimet kukkivat niityt ovat maisemassa ominaisia. Kuvassa näkymä selvitysalueelta itään Meri-Toppilan kerrostaloalueelle.

Kuva 15. Aavistus merestä kuvan keskellä. Lehtipuut peittävät näkymän merelle mäen päältä.

Kuva 16. Selvitysalueen länsipuolella avautuu miellyttävä näkymä merelle laajan avoimen niittyalueen yli.

Selvitysalueen vesiuoman varsi (kuva 17) on merkittävä sekä maisemallisesti että luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta (kuva 18).

Kuva 17. Vesiuoman varsi on sen vesipinnan ja uoman reunojen kasvillisuuden vuoksi maisemassa merkittävä.

Kuva 18. Vesiuoman reunojen runsas kasvillisuus luo kiilamaisen vehreän näkymän.

Selvitysalueen eteläpuolella Ranta-Toppilan pienvenesatamaan johtavan puistokäytävän varrella sijaitsee masto (kuva 19), mikä voidaan katsoa maisemaa häiritseväksi tekijäksi, kuten myös selvitysalueen eteläpuolella maisemassa näkyvät Toppilan lämpölaitoksen rakennus ja sen savupiiput (kuva 20). Lämpölaitoksen rakennuksen ja piippujen häiritsevyys maisemassa kuitenkin pehmenee osin puuston ja kumpuilevan maaston vaikutuksesta.

Kuva 19. Selvitysalueen eteläosassa sijaitseva masto.

Kuva 20. Näkymä selvitysalueelta etelään, jossa kohoavat Toppilan lämpölaitoksen savupiiput.

Selvitysalueen eteläisimmästä kärjestä läheltä selvitysalueen rajaa sekä selvitysalueen läheltä maakumpareen vierestä on nähtävissä pienvenesataman jäsentymätön ja epäsiisti murskekenttä (kuva 21). Edellisen lähellä sijaitsee myös muovijätäkasa niittyalueella (kuva 22).

Kuva 21. Näkymä läheltä selvitysalueen rajaa pienvenesatamaan.

Kuva 22. Muovijätettä selvitysalueen läheisyydessä.

Kaksi selvitysalueella sijaitsevaa puupenkkiyhmää olivat selvitysajankohtana jo korkean heinän peitossa. Niiden käytettävyyttä heikentää se, että ympäristöä ei kunnossapidetä

riittävän tiheällä syklillä. Penkkien ja roska-astian lähiympäristö antoi epäsiistin vaikutelman eikä houkutellut istumaan (kuva 23).

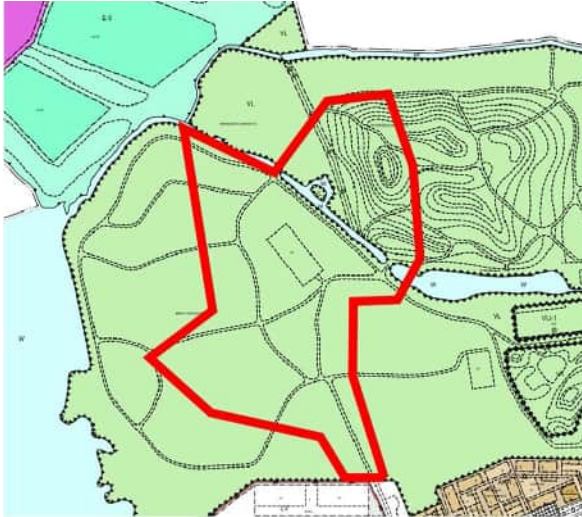
Kuva 23. Puupenkkiryhmät.

2.5 Suojelu- ja arvokohteet

Selvitysalueella ei ole suojelukohteita eikä arkeologisia tai muita kulttuuriperintökohteita. Selvitysalueen läheisyyteen sen etelä- ja itäpuolelle sijoittuu valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY-alue) Toppilan satama ja teollisuusalue, johon kuuluu Toppilan salmen rantavyöhyke satamineen ja eri-ikäisine teollisuuslaitoksineen (Museovirasto).

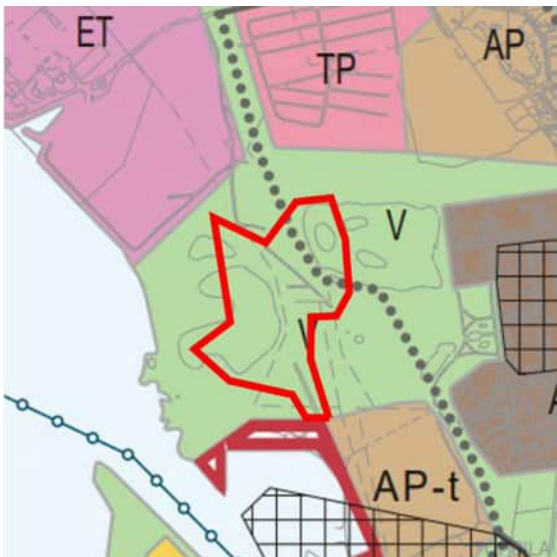
2.6 Kaavoitus ja viherverkostot

Selvitysalueella on voimassa oleva asemakaava (kartta 9). Selvitysalue sijoittuu lähivirkistysalueeseen.

Kartta 9. Asemakaava selvitysalueella. Selvitysalue rajattu punaisella. VL-lähivirkistys-alue ja W-vesialue. Alueella sijaitsee ohjeellinen koirien ulkoilutusalueeksi varattu alueen osa. (Karttatie Oulu)

Uuden Oulun yleiskaavassa selvitysalueelle (kartta 10) on merkitty rannansuuntainen kevyen liikenteen pääreitti, joka kulkee virkistysalueella (V). Selvitysalueen pohjoispuolella reitti kulkee virkistysalueella yhdyskuntateknisen huollon alueen (ET) ja työpaikka-alueiden (TP) välistä.

Kartta 10. Uuden Oulun yleiskaava, V-virkistysalue. Alue varataan yleiseen virkistys- ja ulkoilukäyttöön. Alueella on sallittua virkistystä ja ulkoilua palveleva rakentaminen. Maisemaa tai virkistyskäyttömahdollisuuksia mahdollisesti vaarantavaan toimintaan on saatava MRL 128 §:n mukainen maisematyölupa.

Oulun Viherrakenneselvityksen ja yleissuunnitelman (VISU) mukaan selvitysalue kuuluu osa-alueajaukseen 4 Kuivasmerenranta-Pateniemi. Kuivasmeren rantavyöhyke muodostaa tärkeän viherakselin keskustasta pohjoiseen. Rakentamattomat ranta-alueet tukevat monimuotoista kasvistoa ja eläimistöä. Alue on merkittävä lintujen pesimäalue. Kuivasmeren ranta-alueet tarjoavat mahdollisuuksia myös kalastukseen, veneilyyn ja luonnossa liikkumiseen. Osa-alueella pyritään VISU:n mukaan turvaamaan mm. avointa rantamaisemaa, vapaata rantaviivaa ja kehittämään ranta-alueiden virkistystoimintoja.

Oulun viheralue- ja virkistysverkoston nykytilakartalla selvitysalue sijaitsee virkistysalueella. Selvitysalueen läpi kulkee oleva virkistysyhteys, johon liittyy virkistysyhteyden tarve sekä pohjoisessa ja etelässä (kartta 11). Maankäytön suositus -kartalla selvitysalueen läpi kulkee viheryhteys ja pohjoispuolelle on osoitettu verkostoa täydentävä viherkäytävä (kartta 12).

Kartta 11. VISU viheralueverkoston nykytila. Selvitysalue rajattu punaisella. Vihreä alue-virkistysalue, sininen alue-vesistö, violettilla viivalla oleva virkistysyhteys.

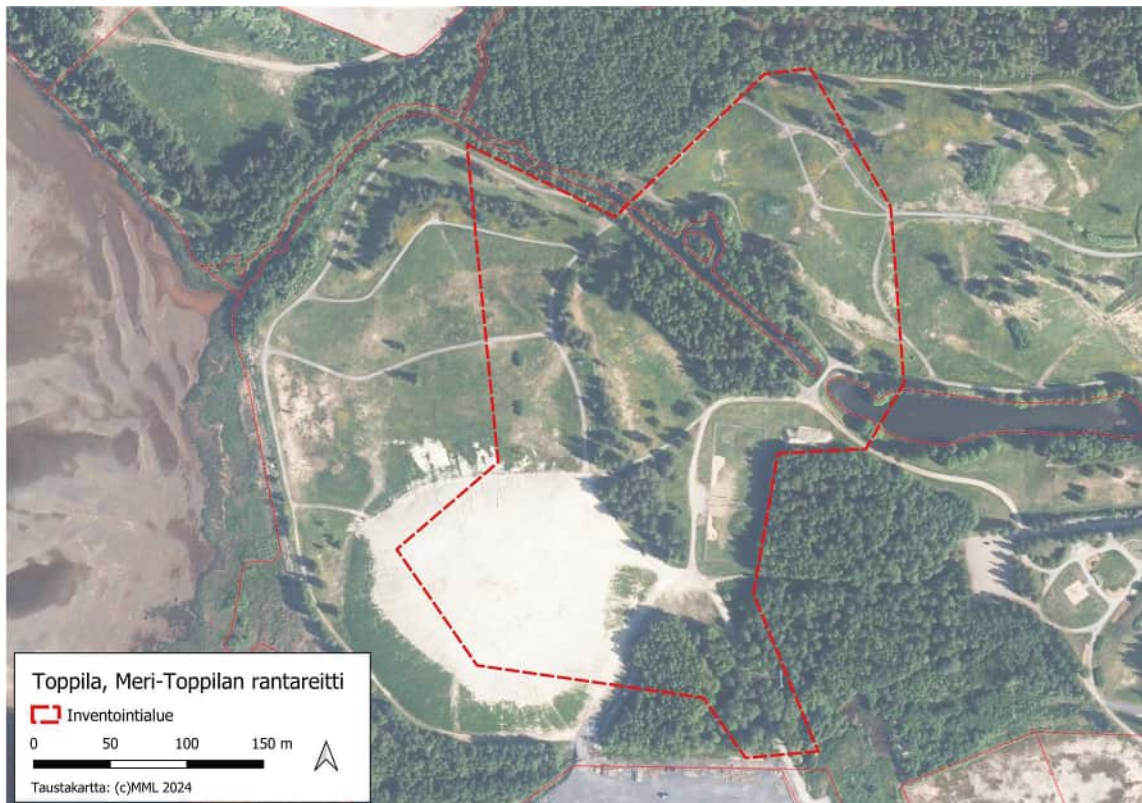
Kartta 12. VISU luonnon ja maiseman maankäytön suositukset. Selvitysalue rajattu punaisella. Violettilla viivalla/katkoviivalla kehitettävä viheralueverkoston osa merenrannan viherakseli, vihreä paksu viiva pohjois-eteläsuuntaisesti viherkehä, vihreä katkoviivanuoli-verkostoa täydentävä viherkäytävä.

VISU:n ekologisen verkoston niittyverkoston nykytilassa selvitysalue kuuluu Meri-Toppilan niittykeskittymän alueeseen, jossa selvitysalueen niityt kuuluvat suurelta osaltaan niittyverkoston keskeisiin niittyihin. Selvitysalueen ulkopuolella koillisnurkalla kulkee säilyvä ja kehittävä niittyverkoston yhteys. Niittyverkoston tavoitetilakartan mukaan selvitysalueella sekä pohjois-eteläsuuntaisesti että länsi-itäsuuntaisesti kulkee keskeisen kehitettävän yhteyden merkintä. Meri-Toppilan niittykeskittymä jatkuu Toppilansaaren pohjoisosan niittykeskittymään Toppilansalmen vesistöylityksenä. Näiden kahden alueen välillä on VISU:n metsä- ja siniverkoston tavoitetilakartalla osoitettu myös metsä- ja siniverkoston vesistöylitys osana metsäverkon yhteyttä ja se kulkee aivan selvitysalueen eteläpuolelta.

3 LUONTOSELVITYS

Inventointialueelta tutkittiin maastossa kasvillisuus ja luontotyyppit (kartta 13). Kasvillisuudesta huomiottiin paitsi silmälläpidettävät ja uhanalaiset lajit, mutta myös muut arvokkaat lajit sekä Suomen kansalliseen ja EU:n vieraslajiluetteloon sisällytetyt kasvilajit. Erilliset inventointikäynnit kohdennettiin kääväkkäisiin sekä yksittäisistä kasvilajeista Pohjanmaan keskiboreaalisella vyöhykkeellä (3a) uhanalaiseen (RT) sekä Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa rauhoitettuun (LSA 2023/1066, liite 5) lehtopalsamiin (*Impatiens noli-tangere*). Yksittäisistä eläinlajeista inventointitoimet kohdistettiin EU:n luontodirektiivin (1992/43/ETY) liitteen IV(a) lajeihin lukeutuviin pohjanlepakkoon (*Eptesicus nilssonii*) ja viitasammakkoon (*Rana arvalis*). Lisäksi alueella toteutettiin lajistollisesti kattavampi pesimälinnustoselvitys, missä erityishuomiota kiinnitettiin kansallisella tasolla uhanalaisiin ja silmälläpidettäviin lajeihin sekä EU:n lintudirektiivin (2009/147/EY) liitteen I lajeihin. Huomionarvoiset lajihavainnot tallennettiin Suomen Lajitietokeskuksen ylläpitämään havaintotietokantaan (<https://laji.fi>) pl. vieraslajiportaaliin (<https://vieraslajit.fi>) tallennettavat vieraslajihavainnot.

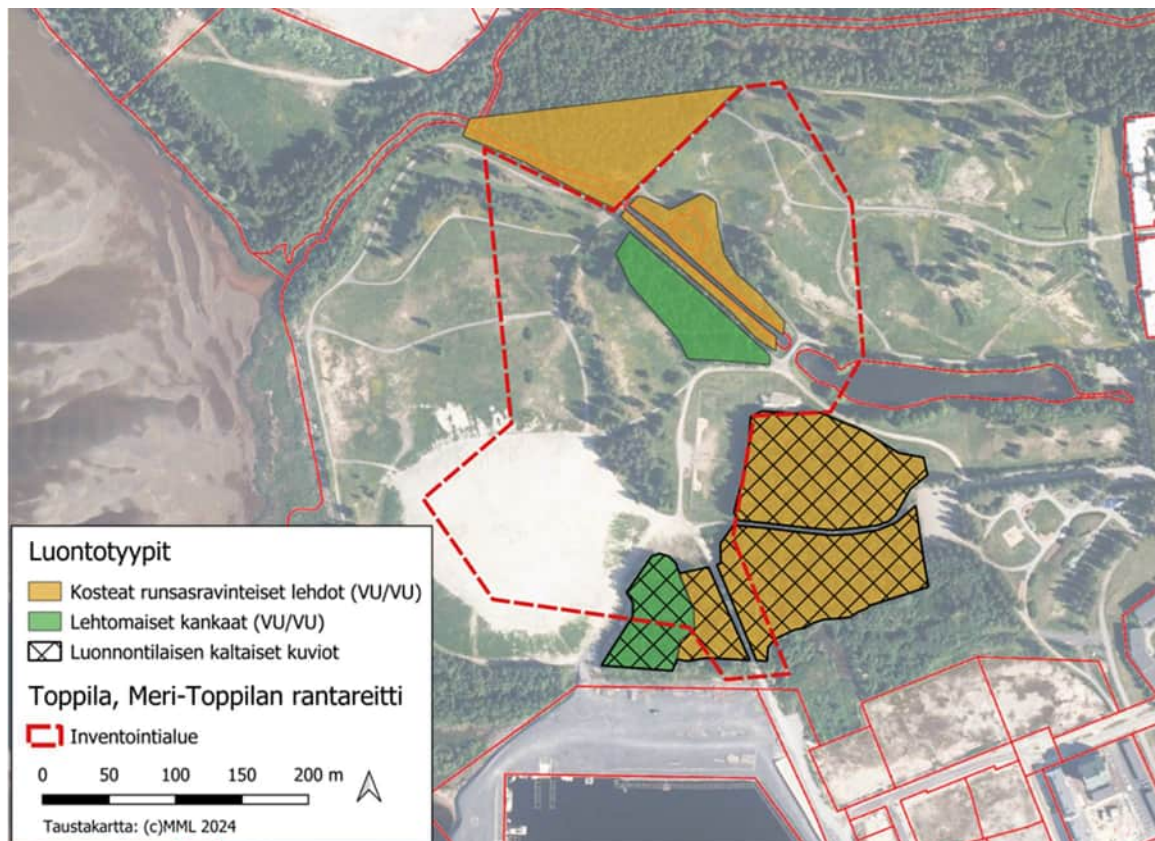
Ennen maastoinventointikäyntejä kokosimme Suomen Lajitietokeskuksen havaintotietokannan (<https://laji.fi>) havainnot huomionarvoisista kasvi-, kääpä- ja eläinlajeista inventointialueelta ja sen välittömästä läheisyydestä. Meri-Toppilan rantareitin suunnittelualueen maastoinventointikäynnit toteutettiin **05.05.2025** (viitasammakko ja pesimälinnusto), **17.05.2025** (viitasammakko), **01.06.2025** (pesimälinnusto), **08.07.2025** ja **08.09.2025** (täydentävät tarkistukset heinäkuussa hoidetuilla kohteilla, erit. lehtopalsami, luontotyyppit ja putkilokasvit), **15.10.2025** (kääväkkäät) sekä **10.–11.06.2025**, **04.–05.07.2025** ja **04.–05.08.2025** (lepakot). Lepakkoinventointikäynnit toteutettiin vallitsevien ohjeiden mukaisesti (SLTY 2023) kolmella erillisellä käynnillä kesä-, heinä-, ja elokuussa erinomaisissa sääolosuhteissa (**10.–11.06.**, klo. 23:30–02:00, lämpötila: 11°C, pilvisuus: 6/8, tuulisuus: 1 m/s W; **04.–05.07.**, klo. 23:00–02:00, 12°C, 4/8, 2 m/s NW; **04.–05.08.**, klo. 23:00–03:00, 18°C, 1/8, 3 m/s SE). Pesimälinnustolaskenta toteutettiin kahteen kertaan hyvissä olosuhteissa toistettuna kartoituslaskentana (**05.05.**, klo. 05:23–06:22, 2°C 4/8, 6 m/s N; **01.06.**, klo. 05:19–05:57, 10°C, 8/8, 5 m/s NW), joista ensimmäisellä käynnillä inventoitiin myös viitasammakkoa. Toisella viitasammakkoon kohdistuneella inventointikäynnillä olosuhteet olivat ensimmäistä käyntiä lämpimämmät (**17.05.**, klo. 05:23–06:22, 8°C 2/8, 3 m/s NE). Omien maastohavaintojen perusteella viitasammakon soidinjakso ajoittui Oulun alueella 28.04.–19.05.2025. väliselle jaksolle.

Kartta 13. Luontoselvityksen raja- ja kiinteistörajat ohuella punaisella viivalla.

3.1 Luontotyytit ja kasvillisuus

Suurin osa inventointialueesta on Meri-Toppilan frisbeegolfradan käytössä olevaa pääosin melko harvakseltaan hoidettua nurmikenttää. Nurmikenttä on tulkittavissa tässä yhteydessä tarkemmin inventoimattomiin rakennetun ympäristön luontotyyppiin "Avoimet puistot" ja nurmikentän poikki johtava selvästi ihmisvaikutteinen vesiuoma tyyppiin "Ihmisen luomat kosteikot, painanteet ja lammikot" (https://figbc.fi/media/rakennetun-ympariston-luontotyytit-luonnos_2025_arvo-hanke.pdf). Alueen metsät ovat sen sijaan pääosin luokiteltavissa Kontula & Raunio (2018) mukaisiin luontotyyppisiin (kartta 14), joskin niiden laatu ja luonnontilaisuusaste vaihtelevat huomattavasti. Muutamia lehtolajikuita katsottiin mahdolliseksi tulkita ominaisuuksiltaan metsälain (ML 1093/1996, 10 §) perusteella turvattaviksi tarkoitetuiksi kohteiksi. Inventoitu alue ei sisällä luonnonsuojelulain (LSL 9/2023) 64–65 § tarkoittamia luonnonsuojeluasetuksessa (LSA 1066/2023 4 §) suojeltavaksi mainittuja luontotyyppisiä vastaavia kuvioita eikä vesilain (VL 587/2022, 2:11 § ja 3:2 §) turvaamaksi tarkoitettuja luontotyyppikuvioita. Huomionarvoisesta lajistosta tavattiin alueelta jo aiemmin havaittuja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi (NT) luokiteltua ketoneilikkaa (*Dianthus deltoides*, RT – 3a Keskipohjanmaa, Pohjanmaa) ja sammakonleikkää (*Ranunculus reptabundus*) sekä alueellisesti uhanalaista (RT) ja Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa rauhoitettua (LSA 2023/1066) lehtopalsamia (*Impatiens noli-tangere*). Vieraslajeista tavattiin useita esiintymiä eri lajeista.

Kartta 14. Inventointialueen luontotyytit (verkkorasterilla eroteltu uhanalaisluokka-asetaltaan sovellettavat luonnontilaisen kaltaiset kuviot). Inventointialue on avoimilta osiltaan sijoitettavissa rakennetun ympäristön luontotyyppiin "Avoimet puistot" ja inventointialueen poikki kulkevan vesiuoman osalta luontotyyppiin "Ihmisen luomat kosteikot, painanteet ja lammikot"

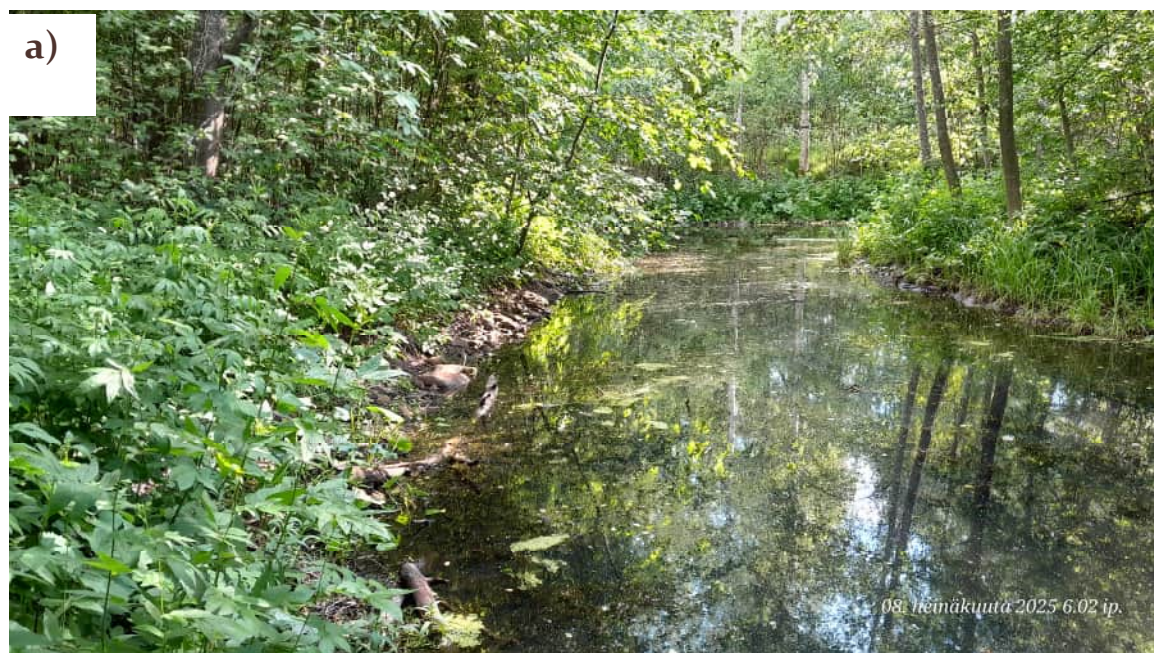
Inventointialueen monimuotoisuus pienelinympäristöjen sekä putkilokasvien ja kääväkkäiden lajimäärän osalta on huomattavan korkea. Aiemmat havainnot eivät sisällä havaintoja huomionarvoisista kääväkkäistä. Vaikka varsinaisesti huomionarvoisia kääväkkäitä ei vuoden 2025 havaintojenkaan perusteella sisälly inventointialueen kääväkäsyhteisöön, lajisto on monipuolinen eikä yksinomaan tavallisimmista lajeista koostuva. Inventointialueella havaittiin kaikkiaan 15 kääpälajia, joiden lisäksi lukuisia muita kääväkkäitä. Lisäksi neljä Meri-Toppilan inventointialueen lehtojen kaltaisilla kasvupaikoilla esiintyvää uhanalaista kääpälajia on löydetty tässä yhteydessä inventoidun alueen lähialueelta, vaikka eivät Meri-Toppilan suunnittelualueelta löytyneetkään. Havainnot viittaavat Meri-Toppilan lehtojen korostuneeseen merkitykseen alueellisella tasolla vähintään kyseessä olevien elinympäristökokonaisuuksien turvaamistarpeen näkökulmasta. Yleisenä johtopäätöksenä inventointialueen tärkeimmät lehtolaikut tulisi säilyttää ennallaan ja osa-alueiden luonnonarvoja heikentävät vieraslajit olisi syytä poistaa.

3.1.1 Kosteat runsaravinteiset lehdot

Inventointialueen läpi kulkevan vesikanavan varressa, koirapuiston itäpuolella sekä inventointialueen eteläosassa sijaitsevat metsät tulkittiin kuuluvaksi ihmisvaikutteisiin suurruoholehtoihin, jotka sisältyvät luontotyyppiin kosteat runsaravinteiset lehdot (Kartta 3; M1.02.03; Kouki ym. 2018). Kosteat runsaravinteiset lehdot on luontotyyppinä arvioitu

vaarantuneiksi (VU) sekä valtakunnallisella että alueellisella tarkastelutasolla [VU (koko maa) / VU (Etelä-Suomi)]. Lehtokuvioiden kasvillisuudessa on yhtymäkohtia rannikon lehtoihin, joista inventointialueen nykyiset metsät ovat maannousun ja sukkession myötä kehittyneet. Tämä näkyy muun muassa lepän ja erityisesti leppälahopuun runsautena eteläisissä kuvioissa, mikä tuo kääväksälajistoon oman leimansa.

Inventointialueen läpi kulkevan vesikanavan pohjoispuoli on kauttaaltaan lehtoa, jossa vaihtelevat avoimemmat ja kasvillisuudeltaan niukemmat, paikoin heinäisemmät ja osin suurruohostoisemmat kohdat (Kuva 24a). Pensaskerroksessa on runsaasti herukkaa (*Ribes* sp.) ja alikasvosta on jonkin verran raivattu. Puusto on pääosin melko nuorta ja hyväkuntoista. Kuviolla ei ole lahopuustoa pois lukien kuviolle aikaisempien raivaustoimien jäljiltä jätetyt vanhat harmaalepän kannot. Vesikanavan eteläpuolella lehtomaisen rehevää kasvillisuutta on hyvin kapealti lähinnä rantatörmässä. Rantatörmän lehtokuviolla on muuta aluetta enemmän puiston siistimisen tuottamaa raivausjätettä. Niittykuvion halkovan vesikanavan pohjoispuolinen lehtokuvio jatkuu inventointialueen ulkopuolelle pohjoiseen Mannisenojan suuntaan, jossa sen laatu paranee: puusto luonnontilaistuu, järeytyy ja erityyppistä lahopuustoa on inventointialueeseen verrattuna enemmän.

Kuva 24a. Inventointialueen poikki johtavan vesikanavan reunustavaa kostea runsasravinteista lehtoa.

Inventointialueen eteläosassa Ranta-Toppilan pientaloalueen läpi kulkevan Merivirrantien jatkeena olevan puistokäytävän molemmiin puolin on edustavaa lehtoa, joka on piirteiltään, puusto mukaan lukien, luonnontilaisen kaltainen (Kuva 24b). Luonnontilaa heikentävät maapohjan roskaisuus sekä lehtoon levinneet vieraslajiesiintymät (jättipalsami *Impatiens glandulifera* ja tertsuselja *Sambucus racemosa*). Lehdon etelälaidalla kasvaa runsaana alueellisesti uhanalaista (RT) ja Pohjois-Pohjanmaalla rauhoitettua (LSA 2023/1066, liite 5)

lehtopalsamia. Inventointialuerajauksen länsilaidalla on kostea painanne, joka on hyvin ryteikköinen ja kasvaa pääasiassa läpitunkematonta herukkapuskaa (*Ribes* sp.) ja kuolevaa / kuollutta harmaaleppää (*Alnus incana*) ja tuomea (*Prunus padus*). Tien itäpuolella on vastaava pajukkoinen pohjaltaan kostea painanne, joka on jätetty rajauksen ulkopuolelle sen kasvillisuuden poiketessa voimakkaammin lehdosta. Lehtokuviot kärrypolun molemmin puolin sisältävät runsaasti lahoppuustoa. Kuviolla ei luonnollisesti ole raivausjätettä, mutta maapohja on tästä huolimatta täynnä luontaisesti alueelle kertynyttä oksaa ja erilaista rytöä. Kuvion pohjoisosat ovat kuivempia ja niissä on eteläosaan verrattuna enemmän myös järeämpää lahoppuuta.

Kuva 24b. Lahoppuuston leimaamaa metsää alueen etelälaidalla.

Koirapuiston itäpuolelle juuri inventointialueen rajalle jäävä metsikkö on inventointialueelle ulottuvalta reunaltaan roskainen, pienipuustoinen ja lahoppuuton, mutta jatkuu edustavana eteläpään lehtoja vastaavana inventointialueen ulkopuolelle.

3.1.2 Lehtomaiset kankaat / Tuoreet keskiravinteiset lehdot

Inventointialueen läpi johtavan vesikanavan eteläpuolinen metsikkö sekä inventointialueen eteläosan koivikko tulkittiin lehtomaisiksi kankaiksi (Kartta 14; M2.01; Kouki ym. 2018), vaikka erityisesti eteläisemmän kuvion kasvillisuudessa olikin huomattavaa päällekkäisyyttä tuoreiden keskiravinteisten lehtojen (M1.02.03; Kouki ym. 2028) kanssa. Sekä lehtomaiset kankaat että tuoreet keskiravinteiset lehdot on luontotyyppeinä arvioitu vaarantuneiksi (VU) koko maassa kuin myös Etelä-Suomessa (VU / VU). Meri-Toppilan inventointialueen lehtomaisilta kangasmetsäkuvioilta puuttui vaatieliain lehtolajisto, kuten sudenmarja (*Paris quadrifolia*). Maannosta (lehtomulta vai kangasmaa) ei tarkistettu yksityiskohtaisesti.

Inventointialueen läpi johtavan vesikanavan eteläpuolelle jäävä ihmistoiminnan muuttama metsikkö on itäpäästään kuvion muita osia rehevämpi. Kuvion puustoa, kuten myös sen pohjoislaitaan rajautuvaa lehtokuviota (kuva 24b) on harvennettu ja alikasvosta raivattu, minkä ohella alue on polkuineen muutenkin voimakkaasti ihmisvaikutteinen. Kuviolla on pohjoispuolisen lehtokuvion tapaan runsaasti raivausjätettä pensaiden ja puuston aiempien harvennustoimien jäljiltä.

Inventointialueen eteläpäässä kosteisiin runsasravinteisiin lehtoihin sijoitetun kostean painanteen länsipuolella on valtapuuna hieskoivua (*Betula pubescens*) kasvava hoidetumpi koivikko, jossa ei kuitenkaan ole merkkejä viimeaikaisista raivaustoimista (Kuva 25). Kuvion

Kuva 25. Inventointialueen eteläosaan sijoittuvaa lehtomaista kangasta.

kasvillisuus on hyvin tuoreiden keskirasvateisten lehtojen kaltaista, joskin aavistuksen häiriöstä kielivää. Kaikkein vaateliain lehtolajisto puuttuu ja lahoppuustoa esiintyy niukkana. Niukka lahoppuusto koostuu harvoista koivupötkelöistä sekä muutamista koivumaapuista.

3.1.3 Muut ympäristöt

Suurin osa inventointialueesta on frisbeegolfradan käytössä olevaa ihmisvaikutteista pääosin melko harvakseltaan hoidettua nurmikenttää (Kuva 26). Korkea- ja matalakasvuiset alueet vaihtelevat samoin kuin rehevämmät ja niukkaravinteisemmat kohdat. Alue on lajistollisesti hyvin monipuolinen myös nurmikenttien osalta ja muun muassa valtakunnallisella tasolla silmälläpidettäväksi (NT) ja alueellisesti uhanalaiseksi (RT) arvioitua ketoneilikkää (*Dianthus deltoides* NT) tavattiin alueella. Nurmikenttien yhteydessä on puuryhmiä, jotka koostuvat pääosin nuorista istutetuista männyistä. Inventointialueen vesistöt eivät ole luonnonvesiä, vaan kaivettua lampea ja kanavaa, joiden vesi on sameaa ja selvästi rehevöitynyttä. Vedessä kasvaa lähinnä pikkulimaskaa (*Lemna minor*) ja ärviöitä (*Menyanthes spp.*), mutta rannoilla on elinvoimaisista lajeista koostuva monilajinen ilmaversoiskasvillisuus ja rantakasvillisuus – mm. järviruoko (*Phragmites*

australis), lehtovirmajuuri (*Valeriana excelsa*), luhtalitukka (*Cardamine pratensis*), rantamatara (*Galium palustre*), terttualpi (*Lysimachia thyrsiflora*), katkeratatar (*Persicaria hydropiper*), karhunputki (*Angelica sylvestris*), myrkkyykeiso (*Cicuta virosa*), ruokohelpi (*Phalaroides arundinacea*), vehka (*Calla palustris*), raate (*Menyanthes trifoliata*) sekä yhtenäisemmin rantaviivaa kuvaavat kastikat (*Calamagrostis* spp.) ja suursarat (*Carex* spp.). Rantavyöhykkeen huomionarvoisimpana lajina todettiin kanavan vesirajan hyvin pienialaisilla avoimilla lietelaikuilla esiintyvä valtakunnallisella tasolla silmälläpidettäväksi (NT) arvioitu, mutta nimenomaan Oulun ympäristössä vastaavilla paikoilla melko tavanomainen sammakonleinikki (*Ranunculus reptabundus*).

Kuva 26. Inventointialueen frisbeegolfradan käytössä olevaa ihmisvaikutteista pääosin melko harvakseltaan hoidettua nurmikenttää.

3.1.4 Lakikohteet

Inventointialueen eteläosan luonnontilaisen kaltaiset ja runsaslahopuustoisimmat uhanalaisuusluokaltaan vaarantuneisiin lehtomaisiin kankaisiin ja tuoreisiin keskiravinteisiin lehtoihin sijoittuvat metsäkuviot ovat luonnontilaisen kaltaisen puuston ja pensaiston perusteella laadullisesti rinnastettavissa metsälain (ML 1093/1996, 10 §) mukaisiin erityisen tärkeisiin elinympäristöihin. Metsälain soveltaminen ei sellaisenaan sovellu kaupunkimetsiin. Metsälaki säätelee lähinnä metsien talouskäyttöä ja lain 10 § mukaisesti monimuotoisuuden huomioimista ja turvaamista metsätalouskäytössä. Se, että osa inventointialueen metsäkuvioista olisi laadullisesti tulkittavissa lakikohteiksi, kertoo kuitenkin niiden arvosta myös osana kaupunkiluontoa.

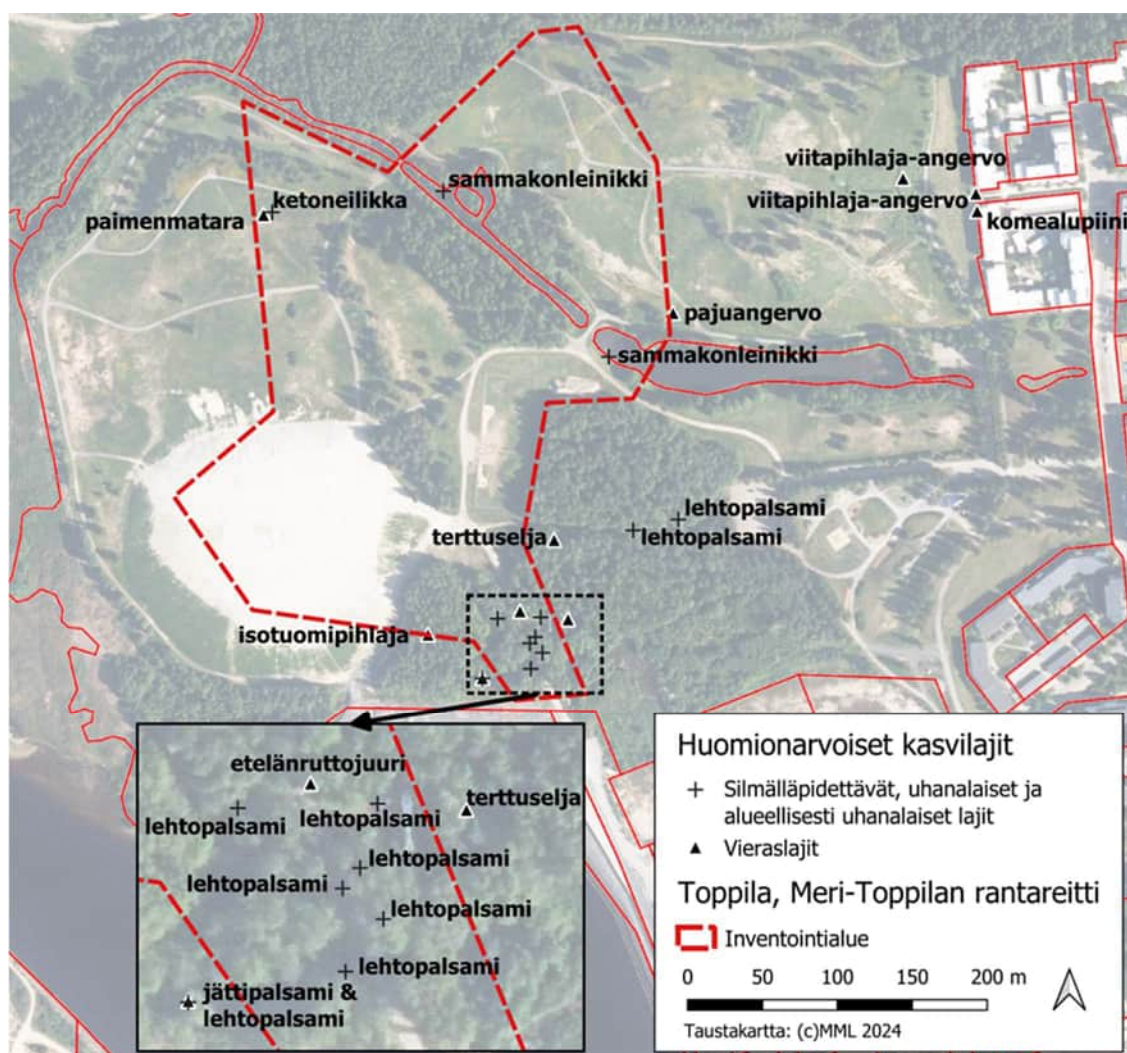
3.1.5 Huomionarvoinen putkilokasvilajisto

Luontotyyppi- ja kasvillisuusinventointikäynneillä keskityttiin erityisesti alueelta tunnettuun huomionarvoiseen kasvilajistoon sekä Oulun seudulla merkityksellisimpiin rantalehtojen ja kulttuurivaikutteisten niittyjen lajeihin, vaikka kahdesta jälkimmäisenä

mainituista lajiryhmästä ei aikaisempia havaintoja inventointialueelta olisikaan ilmoitettu. Potentiaalisesti alueella esiintyviksi lajeiksi arvioitiin seuraavat uhanalaiset tai EU:n luontodirektiivin lajit, joita silmällä pitäen alue tarkistettiin huolellisesti ja joiden esiintymisen mahdollisuutta arvioitiin myös paikallisten ympäristöominaisuuksien perusteella:

- **Lehtopalsami** [*Impatiens noli-tangere*; RT, rauhoitettu Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa (LSA 2023/1066)]
- **Ketoneilikka** [*Dianthus deltoides*; RT, NT (LSA 2023/1066)]
- **Sammakonleinikki** [*Ranunculus reptabundus*; NT (LSA 2023/1066)]

Inventointialueen eteläosan lehdossa, tienvarsilla sekä lehtokuvionlehdelle pystytetyn maston ympärillä kasvoi laajalla alueella runsaana alueellisesti uhanalaista sekä Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa rauhoitettua lehtopalsamia (kartta 15).

Kartta 15. Meri-Toppilan rantareitin inventointialue ja alueelta tunnetut huomionarvoiset kasvilajit

Kuva 27. Meri-Toppilan rantareitin inventointialueen (a) eteläosan lehtokuvioilla mm. punaherukan ja isonokkosen kanssa esiintyvä alueellisesti uhanalainen ja rauhoitettu lehtopalsami sekä (b) alueen luoteislaidan niittykuviolla esiintyvä valtakunnallisesti silmälläpidettävä ja alueellisesti uhanalainen ketoneilikka.

Lehtopalsamia kasvaa Meri-Toppilassa myös varsinaisen inventointialueen ulkopuolella sen välittömässä läheisyydessä. Lajista on myös Suomen lajitietokeskukseen kirjattuja aiempia havaintoja sekä inventointialueelta että inventointialueen lähiympäristöstä.

Lehtopalsami on yksivuotinen ruoho, joka leviää tehokkaasti siemenestä. Kesän käynnillä maston ympäriltä, tien varresta sekä tien itäpuolisesta rinteestä löydettiin tiheitä, puhtaita kasvustoja lajin siementaimia. Loppukesän tarkistuskäynnillä nämä kasvustot olivat jostain syystä pääosin hävinneet: maston ympäriltä ja rinteestä kokonaan ja tien varsilta suureksi osaksi. Maston ympäristää oli raivattu koneellisesti, mikä selittänee esiintymien häviämisen. Tien länsipuolisessa lehdossa ja sen reunalla lajia oli kuitenkin edelleen (Kuva 27a). Osa yksilöistä oli verrattain pieniä, joten kasvupaikka ei liene lajille paras mahdollinen tai vaihtoehtoisesti kesän 2025 olosuhteet olivat lajille kyseisessä paikassa epäsuotuisat. Välittömästi varsinaisen inventointialueen ulkopuolella, koirapuistolta lähtevän puistokäytävän lehtopalsamikasvustossa kukkivien kasvien osuus oli korkeampi ja versot jo kesän käynnillä kookkaampia kuin muissa kasvustoissa. Lehtopalsamin esiintymisen turvaamiseksi on huolehdittava, että lajille soveltuvaa laadukasta habitaattia on tarjolla ja siementuotto säilyy. Alueen eteläisimpään reunaan on levinnyt myös vieraslajina tunnettua jättipalsamia (*Impatiens glandulifera*), joka tulisi poistaa lehtopalsamiesiintymää uhkaavana tekijänä.

Ketoneilikka (RT, NT)

Ketoneilikka lukeutuu taantuviin ja sen myötä valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi (NT) ja alueellisesti uhanalaiseksi (RT) luokiteltuihin niittykasveihin (LSA 2023/1066). Ketoneilikkaa kasvaa hajanaisesti inventointialueen luoteisosan matalakasvuisella niittykuviolla muun niittykasvillisuuden seassa (kartta 15, Kuva 27b). Laji tunnetaan kyseiseltä, ensisijaisesti inventointialueen länsipuolelle jatkuvalta osa-alueelta aikaisempien havaintojen perusteella nyt havaittua paikkaa laajemminkin. On mahdollista, että myös muita huomionarvoisia niittylajeja esiintyy laajemmin alueella, sillä niiden kartoittaminen vaihtelevasti hoidetusta laajasta nurmialueesta ei ole mielekästä. Esiintymät eivät myöskään ole kovin herkkiä ihmistoiminnalle, mikä ylläpitää niittyaluetta jo nykyisellään.

Sammakonleinikki (NT)

Sammakonleinikin yleislevinneisyys kattaa Suomessa lähinnä vain Oulun ympäristön. Ensisijaisesti suppean levinneisyysalueen perusteella laji on sisällytetty kansallisella tasolla silmälläpidettäväksi (NT) luokiteltuihin kasvilajeihin (LSA 2023/1066). Sammakonleinikkiä kasvaa hajanaisesti inventointialueen läpi kulkevan vesikanavan vesirajan pienialaisilla lietelaikuilla (kartta 15). Laji tunnetaan aikaisempien havaintojen mukaan inventointialueen ulkopuolelta alueen läpäisevän vesikanavan itäpäädyssä. Sammakonleinikki edellyttää avoimia kilpailuvapaita lietekenttiä. Todennäköisimmin laji esiintyy käytännössä koko vesikanavan vesirajassa, mutta kasvustojen tarkka sijainti vaihtelee satunnaisuuteen rantavyöhykkeeseen avoimia lietelaikkuja synnyttävien eroosiotapahtumien mukaisesti.

3.1.6 Kääväkkäät

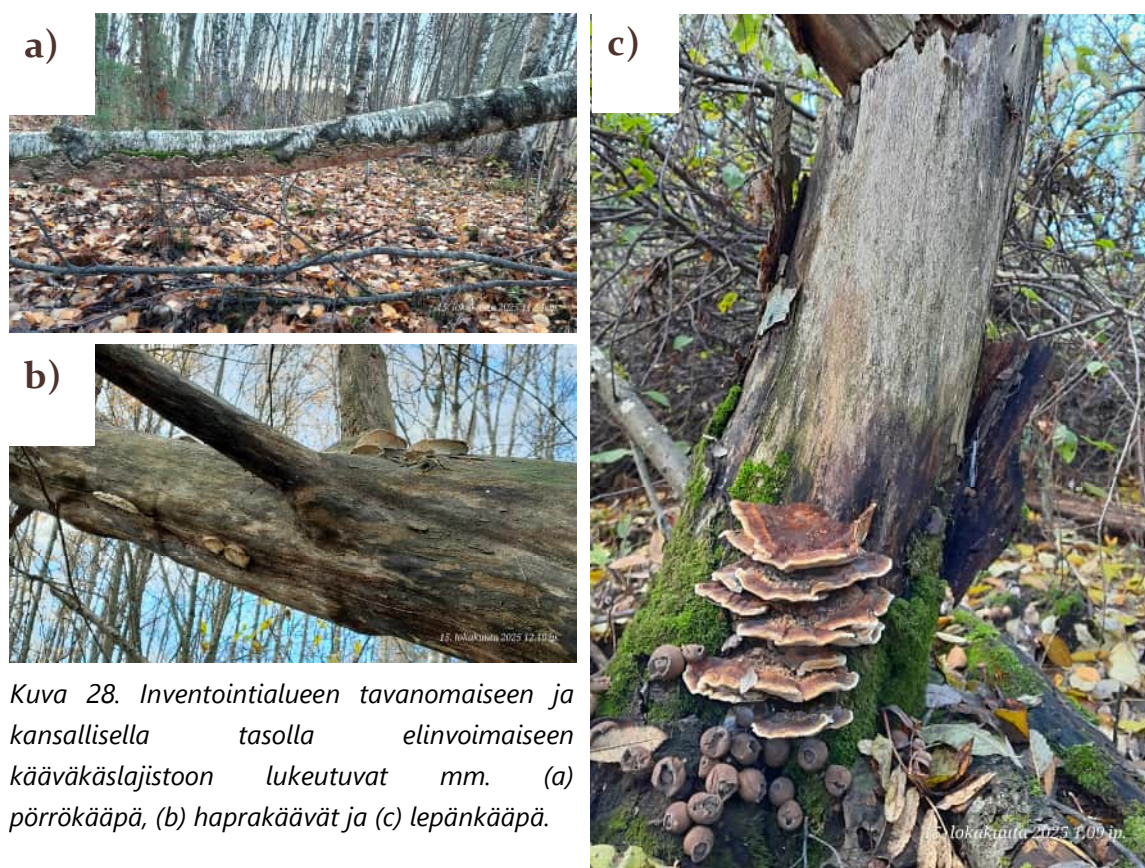
Inventointialueen hallitseviin ympäristötyyppeihin lukeutuvat rantametsät, kulttuuriympäristöt ja lehdot kattavat hyvin pienen määrän kotimaisesta kääväkslajistosta, mutta niissä esiintyy muihin ympäristötyyppeihin suhteutettuna runsaasti huomionarvoista lajistoa. Suurin osa lajeista on yleislevinneisyydeltään eteläisiä, minkä seurauksena Pohjois-Suomen lehtojen kääväkslajisto on lajistollisesti melko niukkaa. Potentiaalisia huomionarvoisia kääpiä on kymmenkunta, joista neljää on Suomen lajitietokeskuksen ylläpitämän havaintotietokannan mukaisesti tavattu myös Oulun seudulla.

Inventointialueen mahdollisena lajina pidettiin erityisesti vaarantunutta (VU) pikkukennokääpää (*Datronia stereoides*), josta tunnetaan useita esiintymiä Oulujoen suistoalueelta. Pikkukennokääpää ei kääpäinventointikäynnillä havaittu, minkä perusteella lajin esiintyminen kohteella on epätodennäköistä. Laji suosii rantalehtoja ja tulvametsiä elinympäristönään ja kasvaa pienillä maahan pudonneilla oksilla ja risuilla. Laji voi toisinaan esiintyä hämmentävän ihmisvaikutteisilla paikoilla esimerkiksi myös Meri-Toppilan inventointialueen puustokuviolle leimallisella raivausjätteellä. Meri-Toppilan niittyalueen halkovan vesikanavan varressa, inventointialueen etelälaidalla lehdon

ulkopuolella sekä koirapuiston lehdon reunassa on runsaasti raivausrisua, joista pikkukennokäävän löytäminen ei olisi mahdotonta. Myös inventointialueen eteläosan lehdon pohjalla on luontaisesti runsaasti pientä pikkukennokäävälle soveltuvaa oksaa. Pikkukennokäävän osalta on todettava, että yksivuotisena lajina sen esiintymiskuva ja runsaus saattaavat vaihdella vuosien välillä, mikä lisää yhtenä vuotena toteutetun kartoituskäynnin tulosten epävarmuutta. Lajin havaitseminen on ylipäätään melko hankalaa, minkä lisäksi Meri-Toppilan lupaavimpien ympäristökuvioiden hankalakulkaisuus mahdollisesti heikensi havainnointitarkkuutta.

Inventointialueen halkovan vesikanavanvarren pohjois- ja etelälaita olivat molemmat muutamia varsin tavallisia talousmetsissä esiintyviä kääpiä sekä risujen lahottajia lukuun ottamatta varsin niukkoja ja vähälajisia. Inventointialueen pohjoispuoleisessa hoitamattomassa lehdossa laji- ja yksilömäärä nousee välittömästi. Myöskään koirapuiston itäpuolisessa kuivahkossa ja roskaisessa lehdon reunassa ei käävökkäitä juuri tavattu. Inventointialueen pohjoislaidan tapaan myös inventointialueen eteläosan ulkopuolella hoitamattomassa lehdossa käävökkäitä oli runsaammin.

Inventointialueen etelärajalle sijoittuvan lehtomaisen kankaan koivikossa esiintyi lahoppuun määrään suhteutettuna yllättävänkin runsas kääpälajisto. Kuviolta löytyi seitsemän koivulle tyypillistä elinvoimaisiksi (LC) arvioitua kääpälajia, kuten pörrökääpä (*Cerrena unicolor*; Kuva 28a), pökelökääpä (*Piptoporus betulinus*), taulakääpä (*Fomes fomentarius*), sitkokääpä (*Antrodiella pallescens*) ja pakurikääpä, (*Inonotus obliquus*). Näiden lisäksi tavattiin muutamia muita tavanomaisia käävökkäitä.

Kuva 28. Inventointialueen tavanomaiseen ja kansallisella tasolla elinvoimaiseen kääväkäslajistoon lukeutuvat mm. (a) pörrökääpä, (b) haprakäävät ja (c) lepänkääpä.

Eteläosan varsinaisen lehtokuvion kääpälajisto puolestaan heijasteli tyypillistä Pohjois-Suomen lehtojen elinvoimaista (LC) kääpälajistoa, kuten punakääpä (*Trametes cinnabarina*), arinakääpä (*Phellinus igniarius*) ja haprakäävät (*Postia* spp; kuva 28b). Oulujoen suistoalueelle tyypillisesti kuhmukääpää (*Phellinus punctatus*; LC) tavattiin runsaasti samoin kuin myös lepällä esiintyviä kääpiä kuten pinovyökääpä (*Trametes ochracea*; LC) ja lepänkääpä (*Inonotus radiatus*; LC; kuva 28c). Inventointialueen lehtokuvioilla oli tarjolla runsaasti sekä hienojakoista että karkeaa lahoppuuta sekä suotuisa mikroilmasto. Kääväkkäiden ohella vinokkaita, tuhkeloita ja mustesieniä oli hyvin runsaasti.

3.1.7 Vieraslajit ja puutarhakarkulaiset

Inventointialueella tavattiin jättipalsamia, joka on luettu haitallisiin vieraslajeihin koko EU:n alueella (EU 2016/1141; 2017/1263; 2019/1262; 2022/1203; 2025/1422) (kartta 15, tietolaatikko 1). Jättipalsamia tavattiin harvakseltaan sekakasvustona lehtopalsamin kanssa inventointialueen etelälaidan lehtokuvion reunalla. Lajista on lisää esiintymiä myös inventointialueen läheisyydessä erityisesti inventointialueen pohjoispuolitse virtaavan Mannisenojan laidoilla idänsuuntaan Koskelantiehen saakka jatkuvalla jaksolla. Jättipalsamikasvustot suositellaan hävitettäväksi. Jättipalsamin ohella Meri-Toppilan rantareitin inventointialueella kasvaa myös viitapihlaja-angervoa (*Sorbaria sorbifolia*), komealupiinia (*Lupinus polyphyllus*), ja pajuangervoa (*Spiraea salicifolia* -ryhmä), jotka kuuluvat kansallisesti haitallisiksi luokiteltuihin vieraslajeihin (VN 704/2019, VN 912/2023) (kartta 15, tietolaatikko 1).

Viitapihlaja-angervoistutuksia ja komealupiinia tavattiin ensisijaisen inventointialueen ulkopuolella frisbeegolfradan itälaidan luhtitalojen edustalla. Edellisistä poiketen pajuangervoa tavattiin pieni pensas istutuskarkurina varsinaisen inventointialueen itälaidalla nurmikentän puuryhmän yhteydessä. Havaitun pajuangervopensaon osalta pensas luokiteltiin haitallisiin vieraslajeihin lukeutuvaksi valkopajuangervoksi, vaikka määrittäminen ei ole täysin varma. Viitapihlaja-angervo-, komealupiini- ja pajuangervokasvustot suositellaan hävitettäväksi.

Haitallisten vieraslajien rinnalla inventointialueella tai sen lähipiirissä tavattiin myös tavanomaisiksi vieraslajeiksi luokiteltuja isotuomipihlajaa (*Amelanchier spicata*), tertsuseljaa (*Sambucus racemosa*), etelänruttojuurta (*Petasites hybridus*) ja paimenmataraa (*Galium album*) (kartta 15, tietolaatikko 1). Isotuomipihlaja leviää ympäristöön helposti lintujen avustuksella ja saavuttaa sijaa rehevissä elinympäristöissä erityisesti lehdoissa. Luontaisen leviämisen mukaisesti isotuomipihlajan vesoja tavattiin karkurina alueen eteläosan lehtokuvioon rajoittuvassa koivikossa. Terttuseljaa kasvoi kaksi erillistä pensasta alueen etelälaidan lehtokuvioilla, joskin varsinaisen inventointialueen ulkopuolella. Etelänruttojuurta havaittiin pieni, taustaltaan todennäköisesti puutarhakarkulaisten muodostama esiintymä alueen eteläosan lehtokuvioita halkovan kärrypolun laidoilla. Etelänruttojuurta sekä jättipalsamia kasvaa laajemmin alueen pohjoispuolitse virtaavan Mannisenojan laidoilla frisbeegolf-kentän itälaidalta Koskelantielle jatkuvalla jaksolla.

Tietolaatikko 1. Meri-Toppilan rantareitin inventointialueella tavatut vieraslajit

Kansallisen vieraslajistrategian mukaisten kansallisesti (*)haitallisten vieraslajien kasvatusta, hallussapito, päästäminen ympäristöön, maahantuonti, välitys ja myynti on kielletty. Haitallisten vieraslajien esiintymät tulisi hävittää.

(*)Viitapihlaja-angervo (*Sorbaria sorbifolia*)

Viitapihlaja-angervon asema haitallisena vieraslajina ja sitä koskevat säädökset astuivat voimaan vuonna 2025. Laji leviää tehokkaasti maavarsien avulla sekä puutarhamaiden mukana ja vähentää merkittävästi kasviyhteisöjen monimuotoisuutta.

(*)Jättipalsami (*Impatiens glandulifera*)

Koko EU:ssa haitalliseksi vieraslajiksi luokiteltu jättipalsami on Aasiasta kotoisin oleva yksivuotinen ruoho. Erityisesti rehevillä ja kosteilla kasvupaikoilla, Jättipalsami on erittäin kilpailukykyinen ja valloittaa kasvualaa alkuperäiseltä kasvistolta (ml. suojellisesti huomionarvoiset kasvilajit), minkä seurauksena lajilla on taipumus kasvupaikoillaan heikentää kasvilajiston monimuotoisuutta ja vähentää mm. selkärangattomien eläinten määrää. Jättipalsami lisääntyy ja leviää siemenestä. Lajin torjunta tulee aloittaa ennen kukintaa ja siementen kypsymistä. sekä toistaa vähintään neljän peräkkäisen kasvukauden aikana. Jos siemenet ovat kypsyneet, raivaustoimet saattavat jopa edistää siementen leviämistä lähiympäristöön.

(*)Komealupiini (*Lupinus polyphyllus*)

Pohjois-Amerikasta Eurooppaan rehukasviksi 1800-luvun alkupuolella siirretty komealupiini on monivuotinen hernekasvi, joka muiden hernekasvien tapaan sitoo typpibakteerien avulla ilmakehän typpeä käyttöönsä ja siten menestyy myös hyvin niukkaravinteisilla alustoilla. Komealupiini lisääntyy pääasiassa siemenestä, mutta myös kasvullinen lisääntyminen on mahdollista. Siemenet kulkeutuvat tienvarsiniittojen, maa-ainesten ja puutarhajätteiden mukana. Helposti siemenistä lisättävää kasvia on levitetty ahkerasti puutarhoihin ja mökeille, joista se on karkaillut erilaisille joutomaille, tienpientareille, ratapenkereille sekä kedoille ja niityille. Komealupiini on haitallinen kuivilla ja avoimilla niityillä luontaisesti esiintyville kasvilajeille, mutta laajasti myös erilaisille hyönteisille. Viimeaikaisten havaintojen perusteella komealupiinin suorat haitalliset vaikutukset heijastuvat myös luontotyyppitasolle. Komealupiinin hävittäminen on hankalaa, ja vaatii vuosikautia jatkuvaa torjuntatyötä, sillä maaperän siemenvarastosta nousee taimia vielä pitkään torjuntatoimien aloittamisen jälkeen.

(*)Pajuangervot (*Spiraea salicifolia* -ryhmä)

Pajuangervoryhmään lukeutuva valkopajuangervo (*Spiraea alba*) lukeutuu kansallisella tasolla haitallisiin vieraslajeihin. Pajuangervot ovat työläisiä hävitettäviä ja niillä on merkittävä kasvullinen leviämispotentiaali juurten ja maavarsien paloista. Havaittu pensas ei ollut täysin kukassa, joten sen määrittäminen edes ryhmätasolle ei ole aukottoman luotettavaa.

Terttuselja (*Sambucus racemosa*)

Terttuselja on vieraslajina kohtalaisen harmiton, sillä se leviää pääasiassa lintujen levittämänä siemenestä ja kasvaa usein yksittäisinä pensaina. Terttuselja on tuotu koristekasviksi jo varhain ja on yleinen viljelykarkulainen maan keski- ja eteläosissa.

Etelänruttojuuri (*Petasites hybridus*)

Monivuotisesta etelänruttojuuresta tavataan Suomessa lähes yksinomaan hedekasveja, eikä se siten juuri tuota siemeniä. Ruttojuuret ovat voimakkaita kilpailijoita ja leviävät kasvullisesti juurakon paloista. Kasvullisesti leviävinä ne muodostavat laajoja ja tiheitä kasvustoja, jotka syrjäyttävät alkuperäistä lajistoa.

Paimenmatara (*Galium album*)

Paimenmatara on laajalti levinnyt ja vanhaa perua oleva viljelykarkulainen, joka risteytyy luonnonvaraisen keltamataran (*G. verum*) kanssa piennarmataraksi (*G. x pomeranicum*). Piennarmatara puolestaan takaisinristeytyy paimenmataraan, mikä on osaltaan johtanut keltamataran uhanalaistumiseen. Manner-Suomessa paimenmatara ja sen risteymät ovat niin vakiintuneita, ettei niiden torjuminen ole enää mahdollista.

Isotuomipihlaja (*Amelanchier spicata*)

Isotuomipihlaja leviää herkästi sekä kasvullisesti että siemenestä lintujen levittämänä ja voi muodostaa kasvustoja luontoon.

Paimenmataraa kasvaa hajanaisesti inventointialueen luoteiskulman niittyalueella. Paimenmatara on laajalti levinnyt ja vanhaa perua oleva viljelykarkulainen, minkä risteytyminen luonnonvaraisten mataralajien kanssa on osaltaan johtanut ensisijaisesti luontaisilla kedoilla ja nummilla esiintyvän keltamataran (*Galium verum*) taantumiseen. Tavanomaisten vieraslajien kasvattaminen, myynti ja hallussapito on edelleen sallittua. Kaikkien vieraslajien päästäminen ympäristöön on kuitenkin kiellettyä ja myös näihin lajeihin tulee suhtautua varauksella ja niiden luontoon päässeet esiintymät suositellaan hävitettäväksi.

3.2 Direktiivilajit

3.2.1 Viitasammakot

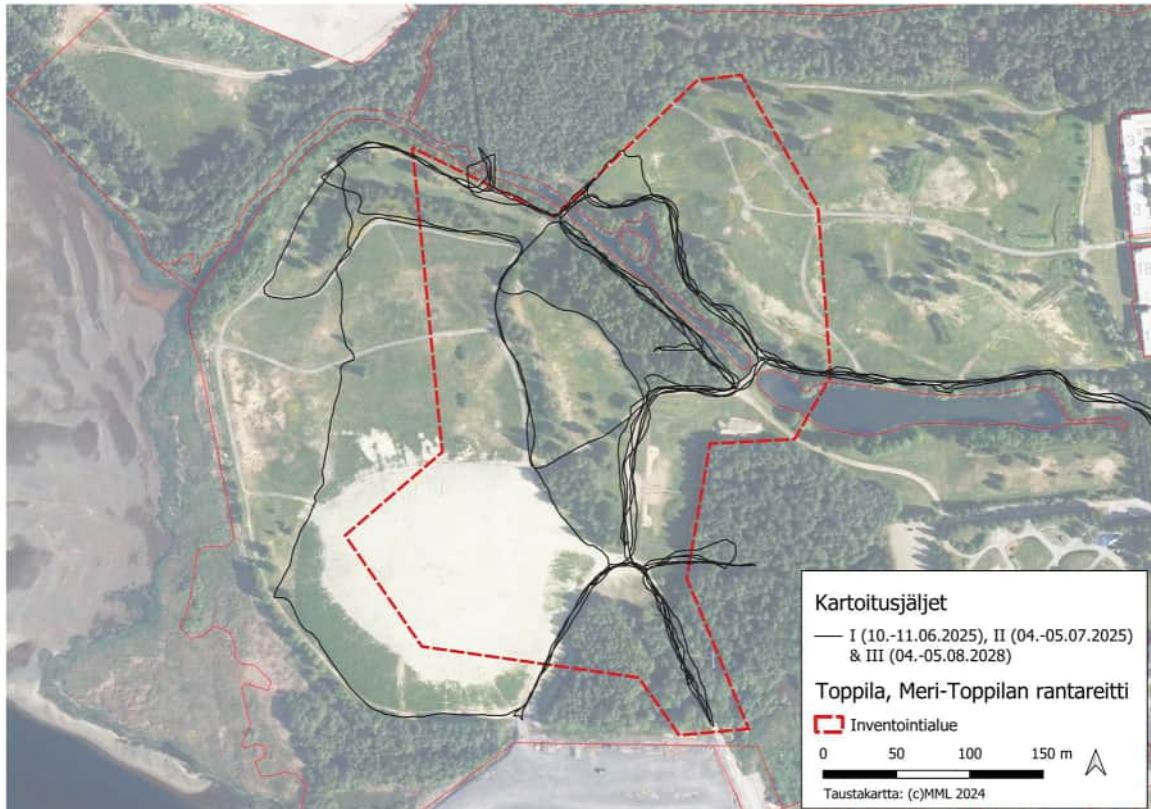
Viitasammakoille soveltuvia elinympäristöjä etsittiin ja viitasammakoiden soidinta kuunneltiin kahtena aamuna toukokuussa (05.05. ja 17.05.). Viitasammakko on tunnistettavissa tyypillisestä ”pulputtavasta” soidinäänestä (Gustafsson & Gustafsson 2023). Lajin parin viikon mittainen kutuaika ajoittuu Oulun seudulla kevään edistymisen mukaan huhtikuun lopun ja toukokuun loppupuoliskon väliselle ajanjaksolle. Laji lisääntyy ja talvehtii erilaisilla lammilla, järvissä, vetisillä soilla, ojissa ja muissa makean veden allikoissa ja toisaalta myös hyvin vähäsuolaisessa murtovedessä. Viitasammakoiden tiedetään talvehtivan myös maalla karikkeessa, maahan kaivautuneena ja maankoloissa (Voituron ym. 2009, Ruuth 2017, Nieminen & Ahola 2017).

Inventointialueen halki kulkeva vesikaivanto voisi sopia viitasammakoiden elinympäristöksi. Viitasammakoita ei kuitenkaan havaittu eikä Suomen Lajitietokeskuksesta löytynyt viitasammakkohavaintoja tältä alueelta. Tämän selvityksen tekijä ei ole havainnut Meri-Toppilassa viitasammakoita muinakaan vuosina, vaikka on havainnoinut alueella keväisin vuosittain. Kun kattavasta havainnoinnista huolimatta viitasammakoita ei ole havaittu, voidaan todeta varmasti, että alueella ei ole viitasammakoiden lisääntymis- eikä levähdyspaikkoja.

3.2.2 Lepakot

Meri-Toppilan rantareitin suunnittelualue inventoitiin lepakkoinventointiin soveltuvalla ultraäänidetektorilla (Echo Meter Touch 2 PRO for Android) Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen (SLTY, 2023) selvitysohjeiston mukaisesti kolmella yöaikaisella inventointikäynnillä (**10.–11.06.2025**, klo. 23:30–02:00; **04.–05.07.2025**, klo. 23:00–02:00; **04.–05.08.2025**, klo. 23:00–03:00) (kartta 16). Inventoidun alueen metsäkuviot ja niiden laidat vastaavat kotimaisten lepakkolajien, erityisesti Oulun alueella tavanomaisen pohjanlepakon, elinympäristövaatimuksia. Kotimaisista lepakkolajeista pohjanlepakko on laajimmalle levinnyt, yksilömäärältään runsain, ja ensisijaisesti metsäisissä elinympäristöissä esiintyvä laji. Lepakkojen pesä-, päivälepo- ja talvilepopaikat keskittyvät ihmisvaikutteisissa ympäristöissä etenkin vanhaan rakennuskantaan rajoittuville paikoille. Kartoituskäynneillä erityistä huomiota kiinnitettiin rakennusten puuttuessa yleisemmin

lepakoille soveltuviin mahdollisia lepopaikkoja ja ruokailualueita tarjoaviin puustoisiiin alueisiin. Lepakkojen ruokailujakson aikana lajistoa ja yksilöiden käyttämiä elinympäristökuvioita kartoitettiin laajemmin ruokailualueiden ja kulkureittien havaitsemiseksi. Kartoitusreitit talletettiin GPS-laitteelle (kartta 16).

Kartta 16. Inventointialueen rajausta ja lepakkojen kartoitusreitit.

Lepakoille tärkeiden alueiden määrittämisessä ja rajaamisessa sovellettiin SLTY:n laatimaa luokittelua: Luokka I: lisääntymis- ja levähdyspaikka (heikentäminen luonnonsuojelulaissa kielletty); Luokka II: tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti (EUROBATS-sopimuksen mukaisesti maankäytössä huomioitava lepakkoalue); Luokka III: muu lepakoiden käyttämä alue (maankäytössä mahdollisuuksien mukaan huomioitava lepakkoalue) (SLTY 2023).

Kansallisen luonnonsuojeluasetuksen (LSA 1066/2023) tai EU:n luontodirektiivin (1992/43/ETY) perusteella huomionarvoisia lepakkolajeja koskevia aikaisempia havaintoja ei tunneta Meri-Toppilan rantareitin inventointialueelta tai sen lähiympäristöstä vuosilta 1988–2024.

Vuoden 2025 maastoinventointikäyntien yhteydessä ei havaittu yhtään lepakkoa. Maastohavaintojen puuttuessa lepakoiden kulkureittien, esiintymis-, pesä-, lepo- ja talvehtimispaikkojen (Luokka I), ruokailupaikkojen (Luokka II) tai muiden lepakoiden käyttämien alueiden (Luokka 3) sijoittuminen inventoidulle alueelle on epätodennäköistä.

3.2.3 Muut luontodirektiivilajit

Meri-Toppilan rantareitin inventointialueella ei tavattu muita EU:n luontodirektiiviin (1992/43/ETY) liitteissä II ja/tai IV(a–b) mainittuja lajeja. Inventointialueelle ei sijoitu liito-

oravalle (*Pteromys volans*) soveltuvia yhtenäisiä elinympäristökuvioita. Inventointialueen poikki kulkeva vesiuoma ja alueen pohjoispuolitse kulkeva Mannisenoja saattavat sisältyä Oulun rantaviivassa tavanomaisen saukon (*Lutra lutra*) elinpiiriin.

3.3 Pesimälinnusto

Linnustoselvityksen menetelmänä sovellettiin pesivän maalinnuston kartoituslaskentaa (Koskimies & Väisänen 1988). Inventointialueella tehtiin kahden käyntikerran kartoituslaskenta (**5.5.2025** klo 5:23–6:22 ja **1.6.2025** klo 5:19–5:57). Kartoitus tehtiin tavanomaista tarkemmin siten, että mikään maaston kohta ei jäänyt 20 metriä kauemmas kuljetusta reitistä. Kulkureitit ovat tallennettuna Suomen Lajitietokeskuksessa. Molemmissa laskennoissa laskettiin ja merkittiin muistiin kaikki havaitut linnut ja muut selkärangaiset eläimet. Laulava lintu tulkittiin alueella pesiväksi, mikäli se pääsääntöisesti lauloi inventointialueen sisäpuolella. Tulosten raportoinnissa ei ole huomioitu yli lentäneitä eikä alueen ulkopuolella olleita lintuja. Täydentäväksi aineistoksi haettiin Suomen Lajitietokeskuksesta kaikki lajihavainnot inventointialueelta vuodesta 2015 lähtien (Laji.fi, 29.10.2025).

Tulostaulukossa (taulukko 1) pesimälinnuista käytettävä yksikkö on lintupari. Pari voi tarkoittaa myös havaintoa yksittäisestä koiraasta tai naaraasta, sillä laskennassa harvoin havaitaan parin molempia yksilöitä samanaikaisesti. Lajien uhanalaisuustarkastelussa käytettiin uusinta uhanalaisuusluokitusta (Hyvärinen ym. 2019).

Kartoituslaskennoissa havaittiin 19 pesivää lintulajia ja 42 lintuparia (467 paria / km²) (taulukko 1). Linnuston tiheys on vastaaville ympäristöille tavanomainen. Suomen Lajitietokeskuksen pesäkorttiaineiston perusteella varmistui pikkutyllin pesän sijainti aivan inventointialueen reunalla. Lajitietokeskuksen havaintoaineistossa oli myös tieto erittäin uhanalaisen törmäpääskyn pesinnästä savikasassa vuonna 2024. Törmäpääskyjä ei havaittu tässä selvityksessä vuonna 2025, mutta pesimäkolot olivat edelleen havaittavissa pääskyjä varten tehdyssä pesimätörmässä (kuva 29).

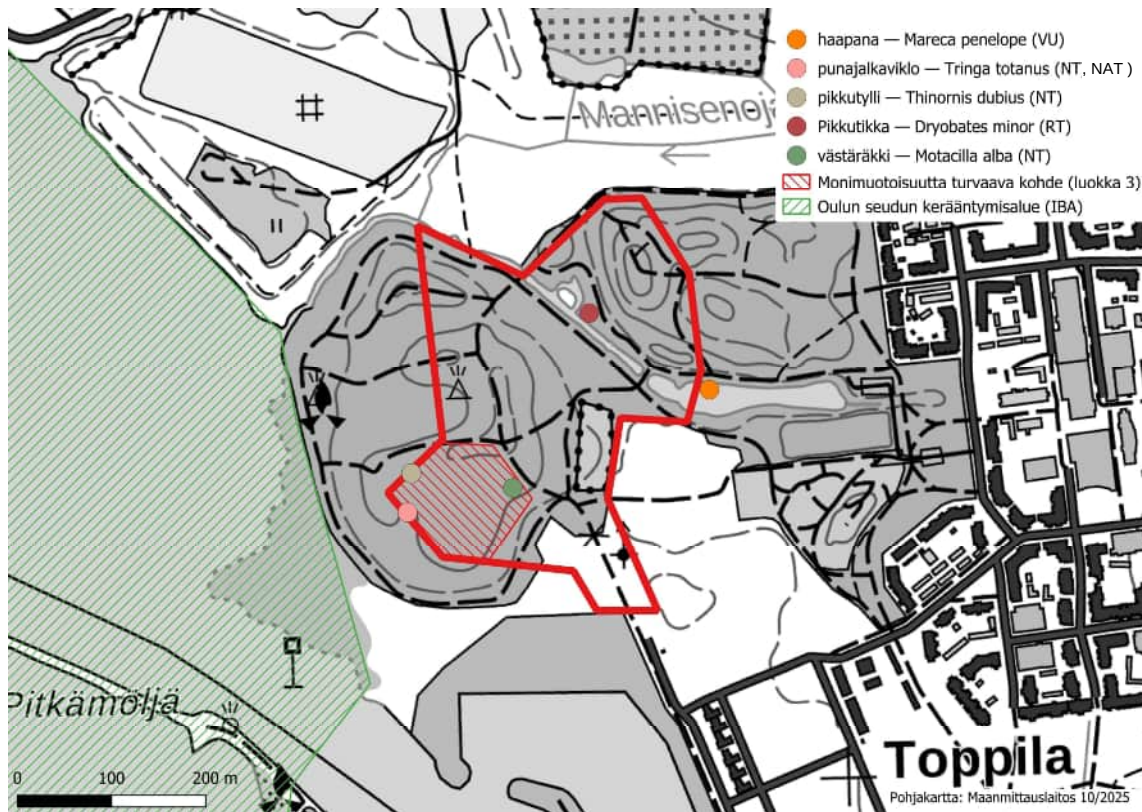
Taulukko 1. Meri-Toppilan pesimälinnustokartoituksessa havaitut lintulajit ja parimäärät. NT = silmälläpidettävä, NAT = EU:n lintudirektiivi (2009/147/EY), liite I

Laji (uhanalaisuus)	Pari- määrä	Laji (uhanalaisuus)	Pari- määrä	Laji (uhanalaisuus)	Pari- määrä
Sinisorsa	3	Kalalokki	1	Sinitiainen	1
Tylli	1	Pikkutikka	1	Talitiainen	1
Pikkutylli (NT)	1	Västäräkki (NT)	1	Varis	1
Metsäviklo	1	Rautiainen	1	Peippo	5
Punajalkaviklo (NT) (NAT)	1	Räkättirastas	4	Tikli	1
Kalatiira (NAT)	8	Punakylkirastas	1		
Lapintiira (NAT)	4	Pajulintu	5		

Kuva 29. Törmäpääskyjen pesimäpaikka inventointialueen reunalla. Pesintöjä ei ollut vuonna 2025.

Inventointialueelta kertyneet huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat on esitetty kartalla 17. Metsiköiden runsaimmat pesimälajit ovat peippo, pajulintu ja räkättirastas. Harvinaisimpia pesimälajeja ovat yleensä laajemmissa metsissä pesivät metsäviklo ja pikkutikka sekä pohjoisessa runsastuva tikli. Metsäviklon ja pikkutikan pesät saattoivat sijaita myös inventointialueen ulkopuolella. Pikkutikka rummutti keskellä inventointialuetta ja metsäviklo etsi ravintoa ojan reunoilta ensimmäisessä laskennassa.

Kartta 17. Uhanalaisten ja silmälläpidettävien lintulajien havaintopaikat punaisella viivalla rajatulla inventointialueella ja sen lähistöllä sekä monimuotoisuutta turvaavan kohteen aluerajaus. NT = silmälläpidettävä, VU = vaarantunut.

Kuva 30. Näkymä rantakukkulalla sijaitsevasta lintuyhdyskunnasta merelle päin ja kalatiiran pesä läjityskumpareen päällä 1.6.2025.

Lähinnä rantaa olevalla korkealla läjityskukkulalla (kuva 30) oli rantalintujen yhdyskunta, jossa laskentahetkellä varoitteli 8 paria kalatiiroja, 4 paria lapintiioja sekä kalalokki-, tylli- ja punajalkavikloparit. Myös västäräkki varoitteli kukkulan rinteellä. Yhdyskunnassa pesivistä lajeista punajalkaviklo ja pikkutylli ovat silmälläpidettäviä lajeja kuten myös västäräkki. Punajalkaviklo, kalatiira ja lapintiira kuuluvat EU:n lintudirektiivin liitteen 1 lajeihin, joiden elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin. Pesimäalue rajattiin luontoselvitysoppaan (Mäkelä & Salo 2023) ohjeen mukaisesti luokan 3 luonnon monimuotoisuutta turvaavaksi kohteeksi (kartta 17).

Vesilinnuista havaittiin sinisorsia ja erittäin uhanalainen haapana. Haapanapari ui vesialtaassa juuri inventointialueen ulkopuolella, joten sitä ei laskettu mukaan havaittuun kokonaisparimäärään.

Käytetyllä kahden käyntikerran kartoituslaskennalla ei löydetä kaikkia pesiviä ja pesintää yrittäneitä lintupareja, ja toisaalta joitakin lyhytaikaisesti vierailleita lintuyksilöitä saatetaan tulkita pesiviksi. Pesimälinnuston tarkan parimäärän selvittämiseksi tarvittaisiin 3–8 laskentakertaa pesimäkauden aikana. Meri-Toppilan inventointialue vaihtuu ympäristöönsä usealta suunnalta epäselvärajaisesti. Monien kartoituksessa havaittujen lintujen pesimäpaikkojen tarkkoja sijainteja ei saatu selville. Etenkin tiheissä metsiköissä pesivien lintujen parimäärissä on tältä osin epätarkkuutta. Maankäytön suunnittelun kannalta tärkeän rantalintujen pesimäkolonian sijainti ja linnusto pystytettiin määrittämään tarkasti. Epätarkkuuksista huolimatta maastohavaintojen ja Suomen Lajitietokeskuksen täydentävän aineiston perusteella pystytään laatimaan linnustoon perustuvat maankäytön suositukset.

4 MAANKÄYTÖN SUOSITUKSET

4.1 Perusteet

Meri-Toppilan rantareitin inventointialueen luontoarvojen merkittävyyden tarkastelu toteutettiin Mäkelän ja Salon (2023) esittämien linjausten mukaisesti. Luontoarvoluokittelussa vähempimerkityksellisestä ns. tavanomaisesta luonnosta erotettavat neljä arvoluokkaa ovat (ks. Taulukko 2):

- Arvoluokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- Arvoluokka 2: Erityisen tärkeät kohteet
- Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Kuhunkin arvoluokkaan kuuluvat kohteet esitetään toisiaan täydentävissä kategorioissa:

- Aina huomioitavat kohteet

- Yksityiskohtaisen tason suunnittelussa (osa) yleis- ja asemakaavoissa huomioitavat kohteet

4.2 Johtopäätökset

Näkemyks, miten Meri-Toppilan inventointialueen luontoarvoluokkiin 1–4 sijoittuvien kohteiden havaitut luontoarvot tulisi huomioida kaavoituksen käytännön toteutuksessa, tuotettiin Mäkelän ja Salon (2023) esittämien toimenpidelinjausten mukaisesti.

Vuonna 2025 toteutetun huomionarvoiset luontotyyppit ja kasvilajit sekä eläimistöä lepakot, viitasammakon ja pesimälinnuston huomioineen luontoselvityksen perusteella Meri-Toppilan rantareitin laajasti ihmisvaikutteinen inventointialue lukeutuu pääosin ns. tavanomaiseen luontoon. Inventointialueeseen ei kohteen luontotyyppikuvioiden, putkilokasvi- ja kääväkäslajiston tai lepakkojen, viitasammakon ja pesimälinnuston perusteella sijoitu luontoarvoluokkiin 1–2 luokiteltavia kohteita. Inventointialueen lehdoissa kasvaa Pohjois-Pohjanmaalla rauhoitettua lehtopalsamia. Rauhoitettuja lajeja (LSL 69, 70 ja 74 §) koskeva hävittämiskielto tulee huomioida kaavasunnitelmassa luontoarvoluokituksessa huolimatta. Hävittämiskiellosta poiketen (LSL 82 § yleispoikkeus) aluetta saa käyttää maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan, mutta tällöin on vältettävä vahingoittamista rauhoitettuja lajeja, jos niiden turvaaminen on ilman merkittäviä lisäkustannuksia toteutettavissa.

Taulukko 2. Meri-Toppilan rantareitin inventointialueen huomionarvoisten havaintojen perusteella tavanomaisesta luonnosta poikkeaville kohteille sovelletut arvoluokat (1–4) ja arviointikriteerit (ks. Mäkelä & Salo 2023).

Arvoluokka / Kohteet	1 Lainsäädännöllä turvatut kohteet	2 Erityisen tärkeät kohteet	3 Monimuotoisuutta turvaavat kohteet	4 Monimuotoisuutta tukevat kohteet
Aina huomioitavat kohteet	• Suojelualueet ja suojeluun varatut alueet • Natura 2000 -alueet • LSL:n suojeltujen luontotyyppien rajatut esiintymät ja tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät • Vesilailla suojellut luontotyyppit • Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat	• Ekologiselle verkostolle tärkeät kohteet • Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet¹ • Luontotyyppi- ja lajiesiintymien kokonaisuudet² • Uhanalaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät • Uhanalaisten lajien merkittävät esiintymät • Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien merkittävät esiintymät	• Ekologisen verkoston kannalta tärkeät kohteet • Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muut kokonaisuudet²	• Ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet

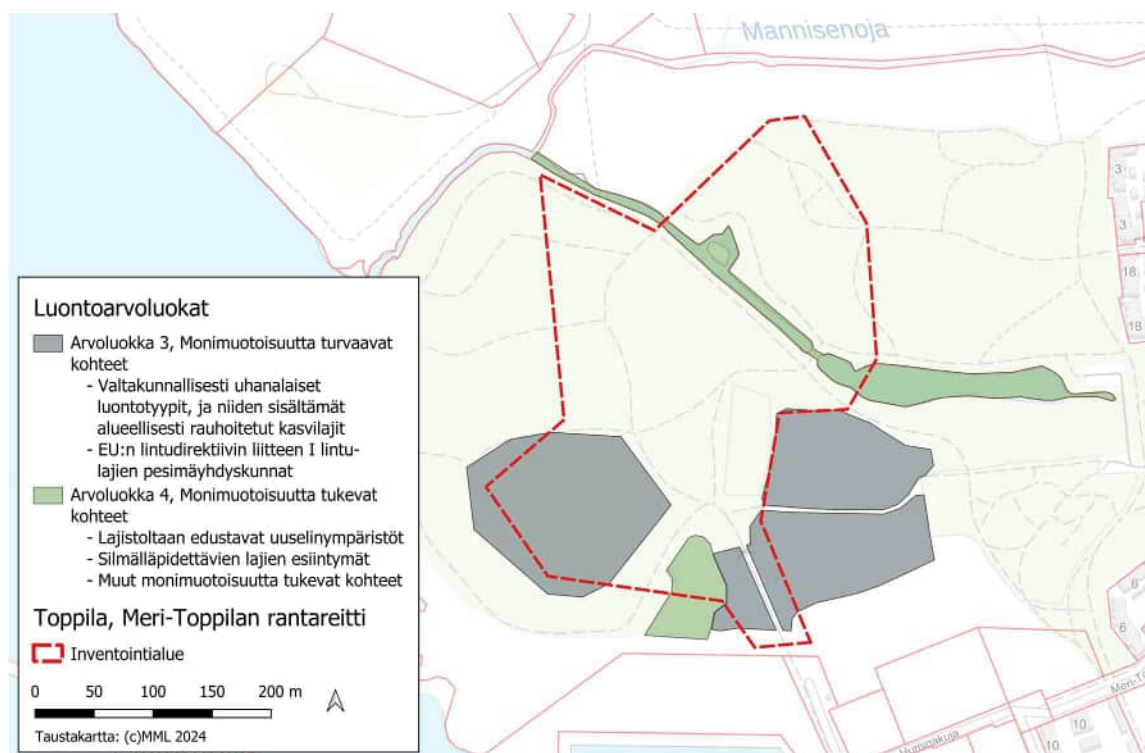
	• Luontodirektiivin liitteen IV(b) lajien esiintymispaikat • LSL:n erityisesti suojeltavien lajien, luontodirektiivin liitteen II lajien sekä lintudirektiivin liitteen I ja niitä vastaavien muuttolintujen rajatut esiintymät	• Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille erittäin tärkeät kohteet		
Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat kohteet	• Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien tärkeät kulkuyhteydet ja siirtymäreitit • LSL 95 §:n luonnonmuistomerkit	• LSL:n suojeltujen luontotyyppien rajaamattomat esiintymät • Luontodirektiivin liitteiden II lajien rajaamattomat merkittävät esiintymät • Lepakoille tärkeät saalistusalueet⁴	• Paikallisesti arvokkaat kohteet¹ • Uhanalaisten luontotyyppien muut esiintymät • Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien muut esiintymät • Uhanalaisten lajien muut esiintymät • Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja vast. muuttolinnuille tärkeät kohteet³ • Luontodirektiivin liitteen II lajien muut esiintymät	• Silmälläpidettävien luontotyyppien ja lajien esiintymät⁵ • Alueellisesti uhanalaisten luontotyyppien ja lajien esiintymät⁵ • Kohteet, joilla yksittäisiä pienipiirteisiä luontoarvoja • Lajistoltaan hienot uuselinympäristöt • Muut monimuotoisuutta tukevat kohteet

¹ennalta tunnetut, aiemmin tehdyissä selvityksissä rajatut kohteet; ²erityisesti huomioitavien ja silmälläpidettävien luontotyyppien ja/tai lajien muodostamat kokonaisuudet; ³pesimä-, levähdys-, ruokailu-, talvehtimis- ja sulkimisaalueet sekä metson ja teeren soidinpaikat; ⁴EUROBATS-sopimus; ⁵tapauskohtainen asiantuntijatulkinta arvoluokasta

Inventointialueen etelälaidan luonnontilaisen kaltainen sekä alueellisesti että valtakunnallisesti vaarantuneisiin kosteisiin runsasravinteisiin lehtoihin sisältyvä metsäkuvio, jolla kasvaa runsaasti alueellisesti uhanalaista ja Pohjois-Pohjanmaan luonnonmaantieteellisessä maakunnassa rauhoitettua lehtopalsamia lukeutuu luonnon monimuotoisuutta turvaaviin luontoarvoluokan 3 (Lk 3) kohteisiin (kartta 18). Luontoarvoluokan 3 kohteisiin ko. lehtokuvio voidaan luokitella yksinomaan uhanalaisen luontotyyppin perusteella, mutta toisaalta myös luontotyyppin ja huomionarvoisen kasvilajiesiintymän kokonaisuutena. Alueellisesti uhanalaiseksi kasvilajiksi luokitellun lehtopalsamin perusteella kuvio on sellaisenaan luokiteltavissa luonnon monimuotoisuutta tukevaksi luontoarvoluokan 4 (Lk 4) kohteeksi. Lehtopalsamin ohella kyseisellä lehtokuviolla on monimuotoinen kääväkäs-lajisto. Meri-Toppilan rantareitin kaavasunnitelmassa Toppilan satamasta ko. lehtokuvion poikki kulkeva kevyen liikenteen väylän linjaus esitetään toteutettavaksi nykyisin lehtoalueen läpi kulkevan kärrypolun

linjauksen mukaisesti siten, että linjan itä- ja länsipuolelle sijoittuvat laadukkaimmat ja merkittävimmät lehtopalsamikasvustot käsittävä lehtokuvio rajataan vaikutusalueen ulkopuolelle.

Edellä mainitun lehtokuvion ohella Meri-Toppilan rantareitin suunnittelualueen luontoarvoluokkaan 3 (Lk 3) lukeutuvia kohteita edustaa monimuotoisen rantalintuyhdyskunnan pesimäpaikkana tunnistettu merenrantaan jatkuva korkea läjityskukkula alueen niittykuviolla (kartta 18). Kuvion sijoittamista luontoarvoluokkaan 3 perustellaan ensisijaisesti paikalliseen pesimälintuyhteisöön lukeutuvilla kalatiirilla ja lapintiirilla, jotka sisältyvät EU:n lintudirektiivin liitteen I perusteella huomionarvoisiin lintulajeihin. Muussa tapauksessa ihmisvaikutteisena uuselinympäristönä näyttäytyvä kohde olisi luontevammin luettavissa luonnon monimuotoisuutta tukevana kohteena luontoarvoluokkaan 4 (Lk 4).

Kartta 18. Inventointialueen luontoarvoluokkiin 1–4 sijoittuvat kohteet ja niiden ensisijaiset perusteet.

Rantalintujen luontoarvoluokkaan 3 arvioitu osa-alue koskee ensisijaisesti pesimäyhdyskunnan Meri-Toppilan inventointialueelle sijoittuvaa osaa. Lintujen pesiä oli myös aivan inventointialueen rajalla, ja pesimäkolonia jatkuu myös kukkulan meren puoleisille rinteille. Niittyalueella ulkoilevat ja etenkin lemmikkejään ulkoiluttavat ihmiset voivat häiritä lintujen pesimärauhaa. Vastaavia rantalinnuille tärkeitä pesimäalueita on merkitty liikkumisrajoituksin esimerkiksi Hailuodossa. Rauhoitettujen lintujen pesintöjen häiritseminen on luonnonsuojelulain (LSL 9/2023, 70§) nojalla kiellettyä. Lintujen pesimäalueen voi rajata pesimäajaksi toukokuun alusta heinäkuun loppuun päättyväksi jaksoksi (01.05.–31.07.) esimerkiksi kevyellä köysiaidalla. Meri-Toppilan rantareitin

toteuttamisen vaatimat melua tai muuta häiriötä aiheuttavat toimet tulee vastaavalla tavalla rajoittaa rantalinnuston pesimäkauden ulkopuolelle. Läjityskukkula houkuttelee parhaiten lintuja pesimään silloin, kun kukkulan laki on alkukesällä kasvion tai mahdollisimman matalakasvustoinen. Lintukoloniaa voitaisiin hoitaa vuosittain poistamalla kasvillisuutta syksyllä kasvukauden jälkeen.

Luonnon monimuotoisuutta tukeviksi luontoarvoluokkaan 4 lukeutuvia kohteita edustavat inventointialueen kääväkaslajistoltaan huomionarvoinen tuoreisiin keskiravinteisiin lehtoihin (VU) luokiteltava luonnontilaisen kaltainen metsäkuvio (muut monimuotoisuutta tukevat kohteet) sekä inventointialueen läpi kulkeva rakennetun ympäristön luontotyyppiin "Ihmissen luomat kosteikot, painanteet ja lammikot" lukeutuva vesiuoma (kartta 18). Inventointialueen poikki kulkevan vesiuoman huomionarvoiseen kasvilajiin lukeutuu mm. kansallisella tasolla silmälläpidettävä ja vain Oulun seudulla esiintyvä sammakonleinikki (silmälläpidettävän kasvilajin valtakunnallisesti merkittävä esiintymä). Luontoarvoluokan 4 kohteiden turvaaminen nykymuodossaan on suositeltavaa.

Inventointialueella olevat laajat puuryhmät ja yksittäispuut suositellaan säilytettäväksi osana sekä VISU:n mukaista viherkehää, joka kulkee inventointialueen läpi pohjois-eteläsuuntaisesti, että verkostoa täydentävää viherkäytävää inventointialueen pohjoispuolella. Alueella sijaitsevat nykyiset virkistystoiminnot ja VISU:n mukaiset viher- ja ekologiset yhteydet suositellaan säilyttämään. Aluetta suositellaan jatkokehittämään virkistysalueena. Mahdolliset tulevat toiminnot suositellaan sijoittamaan siten, että ne eivät kuluta tarpeettomasti nykyisiä kasvillisuusalueita. Alueen käyttöä tukevien penkkiryhmien lähiympäristön hoitoluokkaa suositellaan päivitettäväksi siten, että alueiden kesäaikainen käyttö on mahdollista läpi kauden.

Tuleva rantareitin linjaus suositellaan toteuttamaan olevia puistokäytäviä ja merkittäviä maisemanäkymiä hyödyntäen sekä olevaa ympäristöä säästäen. Puusillan molemmin puolin suositellaan poistamaan muutama puu, jolloin itäpuolella sijaitsevalta maamäeltä avautuvat merinäkyvät myös itäpuolelle puistoa.

LÄHTEET

Halonen P & Kangas K 2002: Oulun Suistoalueen Käävät. Oulun yliopisto, biologian laitos, 2002.

Hyvärinen E, Juslén A, Kemppainen E, Uddström A & Liukko U-M: 2019: Suomen lintujen uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Kontula T & Raunio A (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Osa 1 – tulokset ja arvioinnin perusteet & Osa 2 – luontotyyppien kuvaukset, Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö, Helsinki 2018.

Koskimies P & Väisänen RA: 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.

Kouki J, Junninen K, Mäkelä K, Hokkanen M, Aakala T, Hallikainen V, Korhonen KT, Kuuluvainen T, Loiskekoski M, Mattila O, Matveinen K, Punttila P, Ruokanen I, Valkonen S & Virkkala R 2018: Metsät. Julkaisussa: Kontula T & Raunio A (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. s. 475–567.

Maanmittauslaitos, Vanhat painetut kartat

Mannisenpuiston maisemaselvitys 2020. Ramboll Oy.

Mäkelä K & Salo P: 2023: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43. – Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö, Helsinki.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepäkot) esittelyt. Suomen Ympäristö 1/2017: 1–278.

Oulun Karttatie

Oulun viherrakenneselvitys ja yleissuunnitelma VISU

Paikkatietoikkuna

Ranta-Toppilan luontoselvitys 2011. Pöyry Finland Oy.

Ranta-Toppilan kaivumaiden hyödyntäminen puistorakentamisessa ja toiminnanaloittamislupa, Lupapäätös Nro 122/2016/1, Aluehallintovirasto 2016.

Ruuth, J. 2017. Viitasammakon (*Rana arvalis*) liikkuminen ja elinpiiri muuttuneessa elinympäristössä. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Suomen Lajitietokeskus / Laji.fi (<https://laji.fi>)

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. (SLTY) 2023. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. s. 1–63 (https://lepakko.fi/lepakot/Aineistot/SLTY_lepakkokartoitus-ohjeet_2023.pdf)

Toppilan Mannisenjojanpuiston luontoselvitys 2020. Ramboll Oy.

Uuden Oulun yleiskaava

Voituron, Y., Paaschburg, L., Holmstrup, M., Barré, H. & Ramløv, H. 2009. Survival and metabolism of *Rana arvalis* during freezing. *Journal of Comparative Physiology B*, Volume 179, Number 2, pp. 223–23.

LIITTEET

Liite 1 Nykyinen maisema ja käyttö

Liite 2 Maankäytön suositukset

SELITTEET

- Selvitysalueen raja
- Maisemaselvityksen valokuva ja kuvaussuunta

MAISEMATILAT

- AVOIN VIHERALUE, nurmi- tai niitypintainen
- PUOLIAVOIN VIHERALUE, nurmipintainen, puustoa
- SULJETTU VIHERALUE, metsäinen alue

NYKYINEN KÄYTTÖ

- Kivituhkapintainen puistokäytävä
- Puurakenne
- PS Puusilta
- PK Pengersilta / puukaiteet
- OP Oleskelualue / penkit
- Frisbeegolfradan rakenteita; heittopaikka/ kori
- Suuri kivi / kiviryhmä
- Törmäpääskyjen pesimispaikka / maavalli
- Lintujen pesimäalue maakumpareella
- Merimerkit
- Koira-aitaus

ARVOKOhteet/ MAISEMAN VAHVUUDET

- Yksittäispuu tai puuryhmä (ei tarkemittattuja)
- Vesi ekologisena yhteytenä
- Oleva virkistysyhteys (VISU)
- Virkistysyhteyden tarve (VISU)
- Säilyvä ja kehitettävä niittyverkoston yhteys (VISU)
- Maisemassa merkittävä näkymä
- Miellyttävä näkymä

LUONTOTYYPIT

- Kostea runsasravinteinen lehto (VU)
- Lehtomainen kangas (VU)
- Luonnotilaisen kaltainen kuvio

UHANALAISTEN LAJIEN ESIINTYMÄT

- Huomionarvoiset putkilokasvilajit
- sammakonleinikki (NT)
- ketoneilikka (NT, RT)
- lehtopalsami (RT)
- Uhanalaiset lintuhavainnot (uhanlaisuusluokitus)
 - 1 punajalkaviklo *Tringa totanus* (NT, NAT)
 - 2 pikkutylli *Thinomis dubius* (NT)
 - 3 västäräkki *Motacilla alba* (NT)
 - 4 pikkutikka *Dryobates minor* (RT)
 - 5 haapana *Mareca penelope* (VU)

ONGELMA-ALUEET/ MAISEMAN HEIKKOUEDET

- Estynyt näkymä
- Masto
- Epäsiisti alue
- Jäsentymätön/epäsiisti varastoalue
- Osin hoitamaton viheralue
- Vieraslajihavainnot

HANKE
Meri-Toppilan rantareitti luonto- ja maisemaselvitys

ASIASISÄLTÖ
Maisema- ja luontoarvot

AALLOKAS
Albus
A-INSINÖÖRIT

MITTAKAAVA

1:2000

PIIR. NRO

Liite 1

PVM

29.1.2026

